

text 71

B 21235 E

československý nezávislý měsíčník • ročník 3 • č. 1 (18)

tschechoslowakische unabhängige zeitschrift • jahrgang 3 • nummer 1 (18)

hledání cest

Svět je plný nespokojenosti. Touha po větší míře svobody, snaha dosáhnout větší sociální spravedlivosti, národního osvobození, odstranění rasového útisku, antiautoritářská tendence mladé generace na jedné straně a zrychlený růst vědeckého poznání, kvalitativně nová expanse techniky na straně druhé, i s tím související krise mnohých klasických hodnot a institucí, to vše napíná stále silněji švy svéraci kazajky dnešního bipolárního rozděleného světa. Zjednodušené dělení na Západ a Východ se stává tvář v tvář bližšímu se 21. století anachronismem, ale mocenské bloky přesto zůstávají a snaží se nacpat vše do těsného rámce svých ideologických a politických klíčů. Byl-li v něčem československý vývoj v roce 1968 vskutku světový, pak je to možná nikoliv řešení, ale v každém případě alespoň globální poznání tohoto neulečeného stavu. Mnohé z myšlenek podupaných botou okupanta se nyní derou znovu na denní světlo, jinde a v jiné podobě, a nebudou jich ušetření ani ti, co se jím snažili nejkréčovitěji zabránit.

Jedna z těchto myšlenek je nutnost překlenout a postupně odstranit absurdity plynoucí z rozštěpení našeho kontinentu. Dialogu v Evropě už nelze bránit a i ti, kteří mají z jeho důsledků oprávněný strach se tomu nemohou, logikou vývoje, vyhnout. Nikoliv ovšem osvicenost, touha napravit minulé, či náhlé humánní poznání je příčinou jejich kroků, nýbrž pud sebezáchovy. Především snaha vyhnout se hroziící hospodářské krizi a jejím politickým důsledkům. Problémy s y s t é m u, nejdou-li již vyřešit vlastními silami, mají být překlenuty pootevřením se ostatnímu světu.

Především tato skutečnost by neměla být v současné době přehlížena. Jakékoliv iluze např. o těch, kteří budou východní součástí evropského dialogu, iluze o jejich motivech a cílech, osobním a politickém charakteru, jsou škodlivé. Jednat s Brežněvem, Husákem, novými Gomulkami a starými Kádáry a spol. je nutné. Jiné oficiální reprezentace těchto států neexistují. Vybrat si partnery není v zahraniční politice, bohužel, možné. Nicméně ani dnes rozdíl mezi národy a vládami, ovládanými a vládoucími nepřestává existovat. Nalezneme ho všude, v diktaturách však hraje podstatnou roli. Dohody jsou uzavírány mezi státy, prospěch nebo neprospěch z nich mají však národy, široká veřejnost, která se ne vždy ztotožňuje s názory vládnoucích, či se státními útvary, v nichž žije, nebo je nucena žít.

Předpokladem, z něhož by měli vycházet demokratičtí partneři nastávajícího dialogu, chťéji-li pomoci vymanit svět z omezeného rámce pouhých paritních mocenských zájmů, by mělo být: věstí rozhovory s vládnoucími i s prospěchu ovládaných! Taktice ani kompromisum, které leccos zamlžují, se nelze vyhnout. Nesmíme však znemožňovat dosažení konečného cíle. Spěch, netrpělivost, emoce a ohrožení starých kříd, nespravedlivost i tradičních nacionalistických přežitků nejsou při tom dobrým rádcem. Vědomí toho co bylo se nelze zbavovat, zbytečné ohlížení však zdržuje. Nečekejme po čtvrtstoletí zamrznutých příkopů a front, které rozděluji Evropu od severu k jihu, ale i uvnitř obou jejích částí, mnoho a naráz. Nepředpokládejme také jen nekonečný průběh tohoto dialogu, nebo jen realizování svých vlastních ideálních představ. Ideální svět zůstane i v budoucnu jen v naší fantazii. Zlepšení daného stavu je ale možné.

Vycházíme-li reálně z toho, že o osudech nás všech povedou jednání vládnoucí, včetně těch, o nichž už nemáme nejmenších iluzí, neznamená to, že na jejich postoj nemůžeme mít žádný vliv. Ani největší diktátoři nežijí ve vzduchoprázdnu a nemohou natrvalo a zcela abstrahovat od vůle těch, jímž vládnou. Toho je konečně již jejich dnešní ochota k evropskému dialogu příkladem. Čím větší proto bude tlak ovládaných, jejich aktivní vůle chtít cílevědomě spolupřezkoumat i o svém vlastním osudu, tím zdárnější a rychlejší bude výsledek celého komplexu evropských jednání, jehož začínáme být svědky.

Svět hledá nové cesty. Evropa má při tom sehrát významnou úlohu, hodnou svých dějin.

„...po celou dobu naší emigrace jsme si neustále uvědomovali, že ať nás potká sebevětší smůla, nezdar, že nemůžeme své osudy ani zdaleka přirovnat k osudům milionů lidí, kteří se stali obětmi křivdy, nespravedlnosti a násilí...”

Jan Werich

xxx, praha

na původní cestu

Mnozí si vzpomenu na epizodu z napjaté doby, která předcházela okupaci Československa vojsky pěti zemí Varšavského paktu dne 21. srpna 1968. Několik týdnů před vpádem prohlásil nejvyšší sovětský politruck, gen. plk. A. A. Jepišov, že „sovětská armáda je připravena v Československu zasáhnout, požádá-li o to skupina věrných komunistů“. Zprávu o tomto výroku tehdy přinesl pařížský Le Monde a odsud ji převzaly pražské noviny. Vzápětí byla zpráva demontována. Dokonce Josef Smrkovský, předseda čs. parlamentu a hrdina reformistického hnutí, řekl tehdy: „S generálem Jepišovem jsme byli teď dva dny pohromadě a náramně jsme se této zprávě zasmáli.“

Když pak Smrkovského odvelekl sovětský vojáci 21. srpna do Moskvy, smích ho přešel. K Jepišovovu výroku se oficiálně pak už nikdo nevrátil. Ta část jeho výroku, která se týkala „žádosti skupiny věrných komunistů“, zůstala ovšem předmětem spekulací a nikdy nepotvrzených domněnek. Již brzy po okupaci síce probíhala v

Praze pověst, že takovýto dopis skutečně existoval, ale jednotlivci, uvádění tehdy jako signatáři, i v soukromých rozhovorech existenci podobného dokumentu ostře dementovali.

Gustav Husák, který se vzápětí po sovětské invazi stal šéfem slovenské komunistické strany a o osm měsíců později nejdůležitějším člověkem v celém Československu, prohlásil na mimořádném sjezdu slovenských komunistů týden po okupaci: „Je třeba říci, že vedoucí orgány naší strany a našeho státu nežádaly o tento vstup, nepozvaly tato vojska na naše území. Došlo k tragickému nedorozumění, k tragickému nepochopení. V této situaci se nadhazuje otázka, kdo vojska pozval. Předsednictvo ÚV KSČ vydalo v noci, kdy došlo k událostem, prohlášení, že ani prezident, ani vláda, ani vedení strany pozvání neučinily. Neznám dnes ani jednu vedoucí osobnost českého a slovenského politického života, o níž by se dalo bezpečně říci, že takovýto krok udělala.“

Nevěděl-li to Gustav Husák tehdy, ví to dnes, a dověděl se to

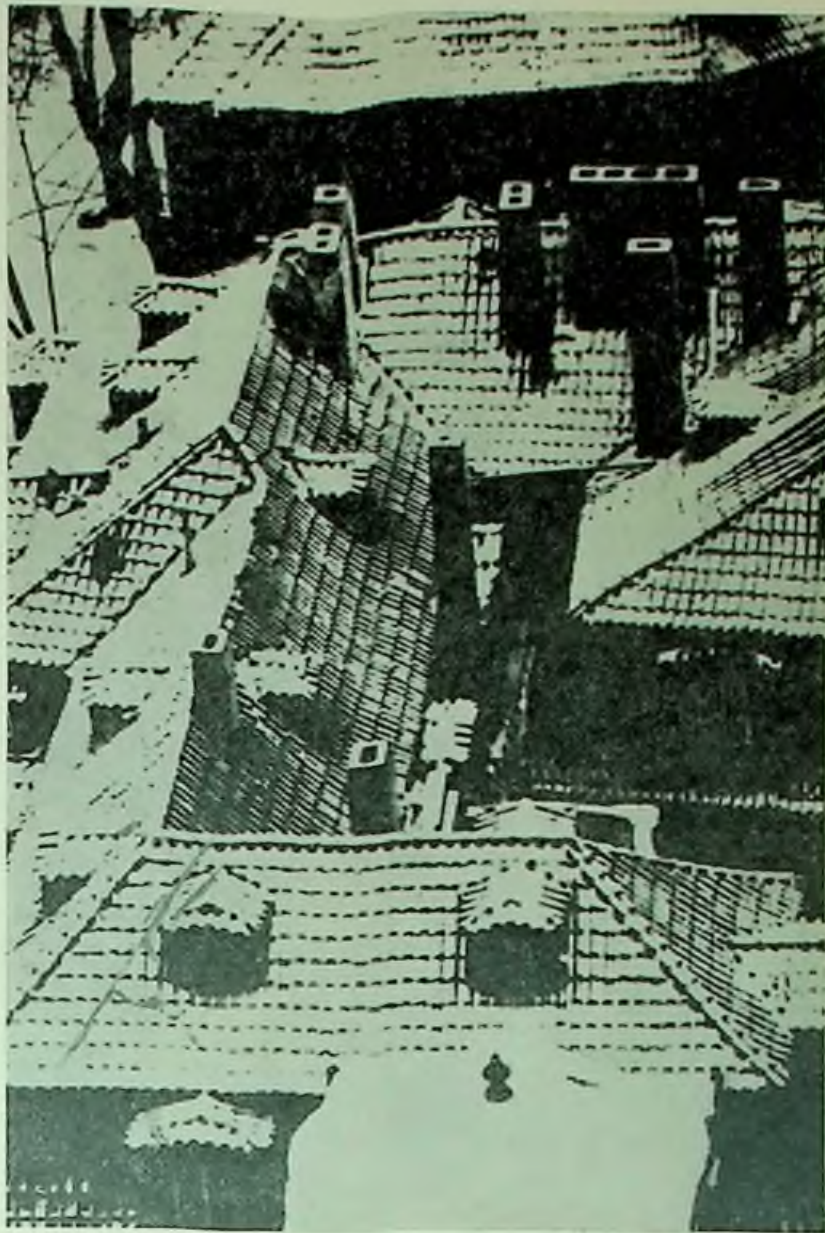

Foto: Josef Rakušan

za okolností velmi dramatických a pro něj nepříjemných – na prosincovém plénu Ústředního výboru KSČ, který zasedal v Praze 10. a 11. prosince.

Tam se ukázalo, že generál Jepišov věděl nejen o konkrétních přípravách okupace již v době známých letních manévru na čs. území, ale že znal i způsoby, jak mají být zdůvodněny. Je dnes také jasné, proč existence dopisu nebyla veřejnosti oznámena dříve: mohutný odpor československého lidu proti okupaci i skutečnost, že většina signatářů dopisu byla hned po 21. srpnu označena za kolaboranty, i když jejich spolupráce při „pozvání“ okupantů nebyla známa, vedly k utajení tohoto dokumentu a k popírání jeho existence; zveřejnění podpisu by bylo za tehdejší situace znamenalo politickou smrt signatářů.

Jestliže se k uveřejnění dokumentu rozhodli teď, znamená to, že svou pozici považují za dostatečně silnou, aby se na ohlas ve vedení strany, a tím méně v široké veřejnosti nemuseli ohlížet.

Je jisté, že právě Smrkovskému generál Jepišov existenci této plánované akce popřel a raději se dva dny „srdečně smál“. Je také víc než pravděpodobné, že Husák o „pozvání“ těchto vojsk na naše území“ v srpnu 1968 nevěděl.

To ho bude asi stát hlavu.

Co se přihodilo?

Když koncem léta zahynul při automobilovém neštěstí českobudějovický stranický tajemník Jaroslav Trojan, našly se mezi jeho dokumenty také kopie dopisů, které psali ultrakonzervativci do Moskvy. Stěžovali si Brežněvovi na Husákovu vedení, vytýkali mu přílišný liberalismus, smířlivost ke „kontrarevolucionářům“, nedůslednost při stranických čistkách, stěžovali si, že jim, „pravým internacionalistům“, je upírána možnost postoupit do pozic, které by odpovídaly jejich zásluhám; z jiných písemností vysvítalo, že skupina, v níž Trojan hrál důležitou úlohu, hodlá převzít moc ve straně, a tím i ve státě. Celkem se v těchto písemnostech vyskytovalo 85 jmen spiklenců.

Gustav Husák se rozhodl jednat. Ze svých posledních rozhovorů s Brežněvem věděl, že může počítat s jeho blahovolnou podporou. Brežněv přiznával Husákovi zásluhu za to, že se mu podařilo situaci v Československu „normali-

(pokračování na str. 5)

Heda Soos-Fuchsová: Poslání Jana Palacha (koláž)

náhradní zprávy

S duševní potravou československého čtenáře to bere Moskva stále vážně. Nechce se spoléhat jen na československé novináře a pražskou cenzuru. A tak bude nyní vydávat svůj časopis v Praze sama. Jeho prvé číslo vyšlo, pod názvem Týdeník aktualit, na počátku ledna. Zodpovědný redaktor Boris Kozlov. Časopis nevyčází, jak by se snad mohl někdo domnívat, v Moskvě, odkud byl již před několika lety týdeník stejného názvu do Československa po jistou dobu dodáván. Sovětská agentura Novosti zřídila nyní své redakce přímo v Praze a v Bratislavě. Česká mutace týdeníku má mít čtyřicet tisíc výtisků, slovenská o polovinu méně. V pražské redakci se má usídlit deset sovětských žurnalistů, o rozsahu bratislavské redakce se zatím nic bližšího neví. Papír a tisk obstarává Rudé právo.

A tak vzniká, po tak častých pražských nářcích na nedostatek papíru a tiskárenské kapacity (což bylo, jak známo, oficiálním motivem k zastavení některých československých časopisů), celá řada oprávněných otázek. Papíru je náhle dost? Tiskárna RP trpí nezměstnaností? Kde vykouzlili primátory v Praze a v Bratislavě dostatek „nově adaptovaných“ místností pro nové redakce? Čím se vlastně bude zabývat takový počet sovětských redaktorů v Československu, má-li týdeník, jak se prohlašuje, jen přetiskovat sovětské informace a příspěvky?

Podrobnou odpověď prý znají na pražském federálním ministerstvu vnitra. Někteří důstojníci čs. bezpečnosti se prý již z dřívějších s řadou nově akreditovaných sovětských novinářů dobře znají. A někteří ze sovětských redaktorů prý znají Československo dostatečně již z minulosti. Pobývali tam totiž — nikoliv ovšem jako novináři. Všimati si tedy budoucí činnosti obou redakcí a jejich sovětských i českých, nebo slovenských spolupracovníků, se zřejmě vyplatí. —a-

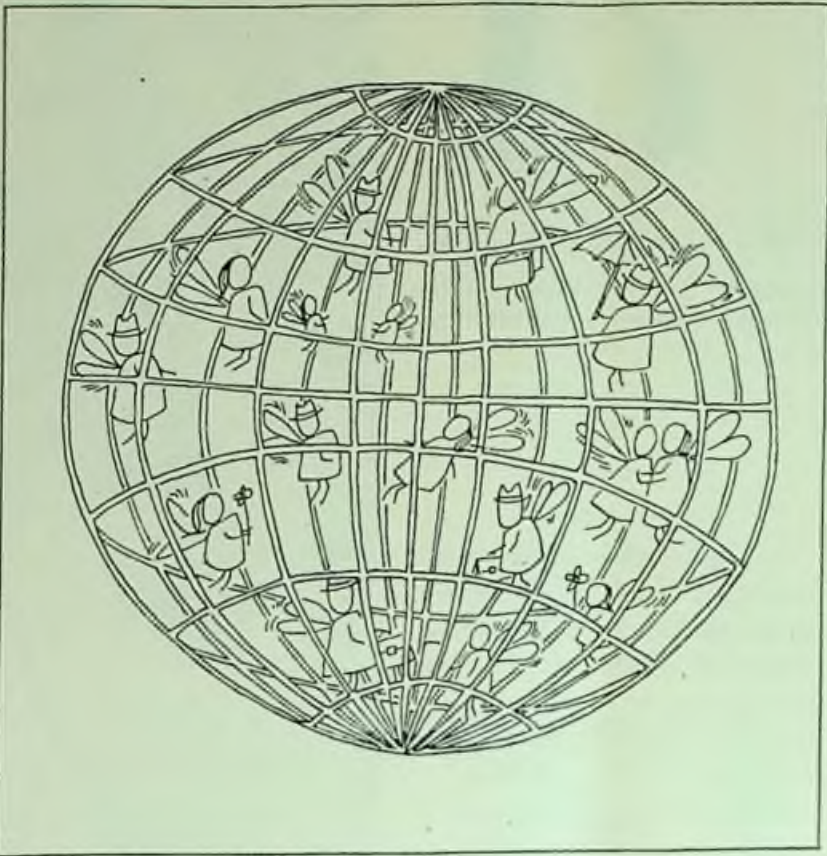
skoky o nalomené tyči

Československá tělovýchova, opatřovaná přídavkem sjednocená, se v současné době nachází ve zcela opačném stavu. Počátkem prosince zasedalo v devíťmístném Internationálu plénum ÚV ČSTV, na jehož programu byly zejména kadrové otázky. Jejich projednávání skončilo osludou, když po oznámení místopředsedy ÚV ČSTV J. Chvalného, že dr. E. Bosák, E. Zátopek, O. Zeman, D. Hubálková a dr. M. Trantová se na vlastní žá-

dost vzdávají členství v plénu, D. Hubálková a dr. Trantová projevíly překvapení nad tím, že požádaly o zproštění ze svých funkcí. Dvěma soudruhům, jejichž jména nebyla z pochopitelných důvodů uvedena, se jevílo v případě dr. E. Bosáka a E. Zátopka zproštění na vlastní žádost příliš mírným trestem a žádali, podobně jako J.

čs. fotbalového svazu „... v první řadě rozdělení funkcí a místa v představenstvu byla nakonec obsazena...“ tak, jak 7. 12. uvedla bratislavská Pravda.

Normalizovaný ÚV ČSTV neholdl připustit, aby se sport stával zdrojem příjmů. Každý reprezentant si musí uvědomit, že není jen vrcholovým sportovcem, ný-

Chvalný předtím u 11 jiných členů ÚV ČSTV, jejich odvolání. Trapná situace byla po přestávce v jednání vyřešena tak, že D. Hubálková a dr. M. Trantová zůstávají členkami pléna, E. Zátopek byl zproštěn na vlastní žádost a dr. Bosák odvolán.

Z hlavního referátu J. Chvalného vyplynulo, že neškodlivějším elementem v polednové čs. tělovýchově stojícím vyloženě na pozicích pravice, byla skupina kolem ČOS. Další skvrnou byly některé svazy, jako např. fotbalisté, které neměly dostatek sil k tomu, aby si samy udělaly pořádek, a proto bylo nutno přikročit ke jmenování nového vedení. Opět jedna lekcce „demokracie po našem“.

Nastolení nového vedení fotbalového svazu se rovněž neobešlo bez potíží. Zprávu o vzniku nového představenstva vydal ÚV ČSTV 3. prosince, aniž však uvedl jeho jmenné složení. Toto mělo být oznámeno 13. 12. po první schůzi představenstva fotbalového svazu. Avšak již 7. prosince přinesla bratislavská Pravda seznam 13 členů fotbalového svazu s uvedením jejich funkcí. Otevřená zůstala jenom otázka 14. člena. O šest dnů později projednalo představenstvo

brž také vyslancem své země a diplomatem, prohlásil v již zmíněném referátu s. Chvalný. Obávám se, že by z těchto podmínek tzv. vrcholový sportovec mohli zažít upouštění od sportovní stránky své činnosti a trvat více na diplomatické kariéře. Je možno si představit, že by zájmy Československa v zahraničí zastupoval, resp. ignoroval např. některý fotbalista. Obtížnější je to však s představou, že by na zelený trávník vyběhl třeba „Boža“ Chňoupek, půldruhé hodiny po tomto trávníku běhal, a to všechno za jednu limonádu a poplácání po zádech (v nejlepším případě).

vasil bil'ak a text

S jistým zadostihučiním je možno vzít na vědomí, že náš časopis je citován i na zasedání ústředního výboru KSČ. Tuto přátelskou službu nám poskytl Vasil Bil'ak, který ve svém diskusním příspěvku 11. 12. 70 na zasedání ÚV KSČ mj. prohlásil: „Všichni se sjednocují a jejich cíle zůstaly

nabádáme. My, to jest jakési neurčitě a nedefinovatelné množství, my úřad, my instituce, my strana; všichni víme, že to není skutečné číslo množné, množství, které by tu společně vystupovalo na základě předběžného srozumění, ale zbabělý a nezodpovědný jednotlivec, který se za to my prostě schovává. Neprověřen předstírá, že nemluví sám za sebe, ale za jiné, po případě za všechny, a tedy ve vyšším zájmu. Nikoliv on prohospodařil veřejný majetek, ale my jsme se dopustili „politováníhodných hospodářských omylů. Nikoliv on nespravedlivě soudil a týral lidi, ale my „justiční a bezpečnostní orgány jsme podlehlí vlivu deformací. A nejnověji — nikoliv on se za našimi zády smluvil s okupanty, ale my všichni jsme v úzkostech o blaho republiky poprosili Sovětský svaz „o bratrskou pomoc“.

A piše-li dnes, jak se to už zase stalo zvykem, denunciační články, výhrůžku anebo rozsahe „poučení“, nečiní tak nikdy vlastním jménem, ale vždycky v čísle množném — tu jako mluvčí dělníků, matek, zemědělců, komínků nebo starých komunistů. Jazyk mu však čelí svou vlastní neuplatnou silou: pokud přijímá ten falešný plurál, neoznačuje jím právě nikdy matky, dělníky a vůbec už ne lidi vůbec. Víme přesně, koho tím míníme, když říkáme: o n i ! (ZOFI)

nadále lytět. Když je nemohou otevřeně hlásat doma, tak se o to snaží různým způsobem za hranicemi. Pelikán, Löbl, Šik, Štefan, Jezdinský, Sviták a celá plejáda dalších se dnes už otevřeně hlásí k tomu, že zvrátí moci pracujících v Československu už nebude možné uskutečnit přes liberalistické tendence a klamání. V desátém čísle svého časopisu TEXT píší: „Nekrvavou cestu pražského jara 1968 už asi nejde opakovat. A svobody bez prolití krve nedosáhneme.“

Je to od pana Bil'aka hezké, že nám dává slovo při tak slavnostní příležitosti a že neopomíná zdůraznit naši jednotu i naši věrnost vlastním cílům. Přesto je třeba jej upozornit na malý nedostatek, kterého by se měl přistě, jako doktor politických věd, zvláště vyvarovat. Citovat je totiž třeba přesně, tj. i s uvedením původního pramene. Jinak vlastní své spoludiskutéry a posluchače v řadách ÚV KSČ sám klame. Jím zmíněné dvě věty z desátého čísla TEXTu nejsou totiž názorem „celé plejády“ jeho odpůrců, kteří za jeho spolupřispění musí v současné době pobývat v zahraničí, nýbrž názorem jednoho z našich domácích čtenářů, jehož dopis jsme přetiskli. Dopis je zajímavý, jeho autor má na svůj názor právo a možná, že má i pravdu. Jde však o příliš závaznou otázku, než aby se v ní shodovali všichni, kteří do TEXTu píší, nebo patří k jeho přátelům. Využíváme totiž možnosti, kterou v zahraničí máme — a to by nemělo panu Bil'akovi ujit — že o budoucím možném vývoji Československa svobodně diskutujeme a neměně svobodně se ve svých dílčích závěrech i různíme. Jinak se totiž nelze dobrat pravdy.

Ale buďme spravedliví a nechtějme příliš. Těžko asi od tak zasloužilého člena ÚV KSČ požadovat, aby svým kolegům a prostřednictvím Rudého práva (z 21. 12. 70, str. 3) i československé veřejnosti přiznával, že jím zmíněný TEXT má také doma své čtenáře, že je s těmito čtenáři ve styku, že otiskuje jejich dopisy a že tyto čtenáři zastávají tak neznormalizované názory. To už by mohl na tribuně ÚV KSČ rovnou ocitovat i jinou větu téhož pražského čtenáře TEXTu: „Nikdo nevěří v nic, všichni čekají na to, až se hlupáci vyběhní.“ Ale jakápak by to byla potom diskuse, soudruzi?

škoda

Ve Vídni vydržuje Československo zastupitelský úřad, jehož osazenstvo vydá za docela slušnou vesnici. Je tam i kulturní přidělnec, a ten má asi velmi mnoho práce. Jinak by se mu totiž nemohlo stát, co se stalo.

K věci: Československo přišlo za války o mnoho kulturních památek. Obrazů, soch, archiválií, všeho možného. Nacisti zabavovali majetek politických vězňů i židů, zavřených ústavů a škol. Část tohoto majetku se dostala do Rakouska. Po válce vracely okupační úřady a později rakouská vláda jednotlivě ukradené věci majitelům, pokud se přihlásili. Nakonec ale zůstalo několik tisíc zbývajících předmětů v bývalém klášteře v Mauerbachu u Vídne v erárním skladě. Byly to věci, ke kterým se nikdo nehlásil. Rakouská vláda se proto rozhodla uveřejnit seznam těchto předmětů a vyzvat majitele, aby se o ně přihlásili.

Podrobný seznam vyšel v úředním listě „Wiener Zeitung“ dne 2. září 1969. Československé vyslanectví ve Vídni zajisté úřední list odeberá.

Na str. 24 je uveřejněn seznam „Pisemností, dokumenty, archiválie, fotografie atd.“, v němž jsou uvedeny i tyto položky:

„1107. Židovský patent pro Čechy císaře Františka II. z roku 1797.“

„1120. Potvrzení privilegií pražského střeleckého bratrstva císařem Josefem II. ze dne 14. prosince 1782.“

Tyto dva dokumenty patří zcela zjevně do Prahy. Tamtéž patří snad i jiné předměty z uveřejněné-

ho seznamu, který uvádí např. obraz Frans Helse, kresbu Tiepolova, řadu zámeckých gobelinů, dva oleje Correggiovy. Též (pol. 566) obraz 42×55 cm velký a jednoznačně označený „Český malíř, kol. 1700“.

Tento seznam vyšel, vídeňské noviny o něm psaly. Italská vláda přihlásila nárok na 1700 předmětů v Mauerbachu uložených, NSR na 700 věcí. Lhůta uplatnění nároků skončila 31. prosince 1970.

Cs. vyslanectví ve Vídni se o dokumenty nepřihlásilo.

Nabízí se otázka: Co asi ti čs. diplomati v Rakousku vlastně celé dny dělají? —kb.

břevno v oku

Jako Čech, který prožil 20 let v tzv. socialistické republice, si dovedu představit, co to obnáší „bratrství ve zbrani, bojová připravenost, zvýšená obranyschopnost, ostraha, stát na stráži míru“ a jiné pěkné slogany ze slovníku armádních politruků. A jako občan této země, kde navzdory pěkným heslům, rukují mladí muži stejně neradi jako všude na světě a možná ještě neraději, si také dovedu představit, co by se asi stalo, kdybych odmítl nastoupit svou „vlasteneckou povinnost“ proto, že se mi to právě nehodí. Asi bych musil počítat s tím, že prožiju podstatnou část mládí v kriminále a po jeho odkroucení že si budu kroutit tak jako tak svých 24 měsíců (nejmíň) a až ohle všechno budu mít za sebou, že za mnou půjde kadrový posudek jako bič.

Protože jsem Čech, přečtu si asi s podivem a určitě se zavisí, že něco takového je někde možné, tuto zprávu: Jen v prvním pololetí loňského roku odmítlo v NSR již přes 11.500 mladých mužů sloužit v Bundeswehre. Pracovník kadrové správy (!) min. obrany: „Nikdo z nás neví, jak to s vojenským povoláním přijde dál. Koneckonců nemáme jistotu, že za dvacet let budeme mít nějaké úkoly.“

Fantastické, co? Jestliže se někomu na vojnu nechce, jednoduše odmítne a vojenští páni mají s čím si lámat hlavu. Osobitý komentář k této zprávě — převzaté prý z tisku — má soudruh Josef Kainar, který se vydává a před delší dobou dokonce byl považován za básníka. Blíže neurčenou zprávu si dal jako motto rýmovavky, kterou obdařil čtenáře Světa práce (č. 46) v pravidelné rubrice Rozhlásek, kde každý týden zveřejňuje podobný výplod s hlubokomyslným zamyslením: Mír by byl hospodářský hrob / Vojna je boys and girls / džob... / Nezdá se jim ta logika / A čím dál více mladých branců / z špinavých válek utíká / Prý ani generálské kruhy / už nepřiní tak na ostruhy / Prý začíná být obav dost / že válečnické řemeslníčko / začíná upadat někde / že jaksi nemá budoucnost.

Čtenářům v Německé spolkové republice jistě netřeba vysvětlovat, že jak zpráva v československém tisku tak Josef Kainar, zajati v předstávách výše uvedených hesel, vůbec nechápou a zkresluji jedno demokratické opatření, podle kterého si může bránc z různých, většinou osobních důvodů nástup vojenské služby posunout. Právě tohoto předpisu využilo oněch 11.500 mladých branců v prvním pololetí minulého roku.

kn

Kresby: Ivan Steiger

množné číslo

Všechny druhy ohebných slov mohou vyjádřit číslo množné. Tak nás tomu učili ve škole, a tak to odpovídá přirozenému uspořádání světa, jehož základem jsou jednotlivosti, zahrnutelné a sčítatelné do větších celků.

Množné číslo se většinou tvoří pravidelně, ze slovního základu čísla jednotného: muž — muži, strom — stromy, brambor — brambory. Ale už zde je patrné, že i při mluvnické pravidelnosti dochází při tvoření čísla množného jednou k většímu, podruhé k menšímu významovému posunu. Řeknu-li stromy, mám obvykle na mysli organismus vyššího řádu, tedy les; a je-li řeč o bramborách, nikdo to slovo nespojuje s biologickým pojmenováním, ale každému hned vyvstane představa zásob a jistoty, že ani ve zlých časech není třeba se bát hladu.

Mnohem nápadnější významové rozdíly vznikají tam, kde se množné číslo tvoří nepravidelně, jako je tomu třeba u slovní dvojice člověk — lidé. „Člověk, to zní hrdě!“ učili nás dvacet let, a když nám to moc hrdě neznělo, vtloukali nám to do hlavy klackem, popřádali i za ostatním drátem... Ale jazyk je neuplatný a sám usvědčuje toto otřepané heslo z

frázovitosti: neboť nikoli ze slova člověk, ale z jeho množného čísla je odvozena nejvyšší mravní hodnota, již se člověk stává člověkem. Jeden člověk a druhý člověk a třetí člověk nejsou lři „člověci“, ale lidé, bytosti spjaté společenskými vztahy a vzájemnou odpovědností — a zavázání tudíž k lidskosti. Diktatura nemá ráda tohle slovo, ačkoliv jinak si v množném čísle libuje. To by se možná ještě spíše smířila se slovem „člověčenství“, které ve starším jazyce znamenalo poddanství...

Množného čísla k označení jedné osoby se používá jen výjimečně. To je takzvaný „plurál majestatikus“ — „vznešené množné číslo“, kterého v řeči úřední a slavnostní používali panovníci: „My, z boží milosti císař a král, na vědomost dáváme...“ Pokud vím, zachovala se tato vazba na naše časy už jenom jako rituální formule v některých projevech církevních.

Zato se jaksi plíživě a za našimi zády nesmírně rozmohlo velmi nemajestátní množné číslo osobního zájmena já. Jím především se projevuje ta záliba diktatury v čísle množném. Ve funkcionářské švádě jsme to vždycky my, kdo oznamujeme, nařizujeme, zakazujeme, upozorňujeme, popřípadě důrazně

h. w. haefs

baskové, intelektuálové a jiní nepohodlní

Autor této stati, H. W. Haefs, je šéfredaktorem známého Archiv der Gegenwart v Bonnu. Napsal řadu studií o krisovských centrech dnešního světa, mj. také publikaci o Československu 1968. Problémem menšin, včetně otázky Basků ve Španělsku, se zabývá již po několik let. Jeho dnešní příspěvek je psán pro TEXT 71 (Copyright TEXT 71).

Když pak František Franco, generalissimus, zvaný Gaudillo, zrušil rozsudky smrti proti šesti Baskům v Burgosu a změnil je v tresty mnoha let kázně, rozpoutalo se ve všech masových médiích od Moskvy až po San Francisco nadšení a jeden druhému blahopřál k tomu, že masové protesty přece jen donutily fašistické upíry sklonit se před požadavky lidskosti.

Jistě; nic není pro člověka tak definitivního, jako smrt sama. Kdo četl Soženicy na pochopi, proč i v těch nejhorších lágrech bylo vězení přitažlivější, než smrt. A tak je možno jen rétoricky klást otázku, zda hlavní obžalovaný z Burgosu Francisco Javier Izko de la Inglesia, nar. 7. 6. 1941, ženatý, tiskař, zatčený 5. 1. 1969, může být se svými 121 lety a jedním dnem kázně a sedmi lety vězení šťastnější ve španělských kriminálech, než v okamžik popravy. Naděje na amnestii či na pád Franca přece jen zůstává.

Je však nutno se zamyslet nad třemi otázkami, o kterých se v těchto souvislostech zřídka kdo zmíní.

První zn: Co je to za systémy, jejichž soudy mění rozsudky nikoliv podle pravidel (jistě v mnoha aspektech ne ideálního) právního řádu, nýbrž podle předem formulovaných tzv. vyšších státních zájmů? Přitom slovo stát můžeme libovolně nahrazovat slovy ideologie, náboženství, hospodářské zájmy atd. Při procesu v Burgosu nebyli totiž souzeni skuteční vrazi tajného policisty a sadisty Meliona Manzanase Gonzalese (skutečný viník, jak španělská policie dobře ví, je už dávno ve Venezuele), nýbrž zastupci baskické organizace, jejíž existence a militantní metody boje pokládají důstojníci burgoského vojenského soudu za hrozbu pro dnešní španělské státní zřízení.

Nebyla však již kdysi jistá Jeanne d'Arc odsouzena k smrti upálením právě z důvodů tzv. vyšších státních a náboženských zájmů všech zúčastněných stran (a to legálně, podle tehdejšího práva)? A nemusela být krátce nato z důvodů změněných státních zájmů jedno a náboženských zájmů druhé strany (dokonce proti tehdejší legalitě) opět rehabilitována a později dokonce vyhlášena za svatou? A nebylo vůbec vždycky maximem státnického umění neposkytovat protivníkům možnost mít vlastní mučedníky?

Slovo protivník otevírá druhou otázku. Proč má vůbec Španělsko něco proti baskické organizaci ETA? Pripustíme, že melodie této organizace nejsou právě nejšťastnější. Ale jak k tomu došlo? Ohlédnutí nazpět se nevyhne. Otázka Basků je starší, než samo Španělsko. Baskové pocházejí, jak praví legenda, ještě z doby před vznikem ďábla. Dnes se neodvažuje nikdo přesněji tvrdit odkud pocházejí a s kterým ze zaniklých nebo žijících národů mají co společného. Jejich řeč je, na rozdíl od všech ostatních lidských jazyků, tak cizí jako sumerština a komplikovanější než eskymáština. (Když si chtěl ďábel jednou něco začít s jednou kráskou tohoto národa, měla prý podmínku, že se musí napřed naučit baskicky; od té doby sedí ďábel v pekle a učí se – zatím marně). Znalci o tomto jazyku – z něhož nevznikla žádná literatura – tvrdí, že jeho moudrost pochází z doby, kdy Evropě ještě nekomplikovali život žádní Indoevropané.

Baskové! Jejich jméno pochází z národa Vasconů, z onoho iberského kmene, kterému se jako jedinému podařilo ubránit se na svém

poloostrově nadvládě Římanů, tak západních Gotů, o Maurech ani nemluvě. Po celou dobu, co je známa jejich existence, žijí podle zvláštních pravidel, svobod („fueros“), kterých se nikdo nesměl dotknout, nechtěl-li vyvolat nejprudší odpor. Reprezentují od pradávna na iberském poloostrově „homo faber“ a z jejich řad pochází neobyčejně mnoho významných osobností pragmatického zaměření. Král Sancho Veliký, Ignacius z Loyoly, Franco Xaver, Vasco Nuez de Balboa, Simon Bolivar, Eva Peron, „la Pasionaria“ Dolores Ibaruri, generál Pedro Aramburu i Miguel de Unamuno (od něhož prý je věta, že rozdíl mezi vojáky a civilisty je v tom, že civilisté se mohou stát vojáky, ale vojáci nikdy civilisty) a Maurice Ravvel, Pio Baroja i nevadský guvernér Paul Laxalt.

Baskové formulovali také první obchodní kodex Evropy: 1150 Furo ze San Sebastianu. V roce 1495 navrhli jejich obchodníci z Bilbao první obchodní právo pro „obchodování na zemi i na moři“. Návrh byl autonomní patricijskou správou města později revidován v Ordenzas de Bilbao a v této podobě se stal základem celoevropského obchodního práva, závazného pro všechny latinsko-americké země, jakož i pro všechny španělské atlantické přístavy. V 18. století založili Baskové společnost pro „zkoumání koloniální politiky, zámořského obchodu a probádání Venezuely“. Měli totiž, dříve než ostatní, smysl pro mořeplavbu, obchodní spojení, ale i například pro metalurgii. Baskické železo je

známo od starověku a středověci feudální vládci si pokládali za čest vlastnit baskické železné hutě. Baskická gentry – měšťácké rodiny se zvláštními právy, zabývající se obchodem, stavějí lodě, železárny a zbrojní manufaktury – převzala z Anglie myšlenku oceánářského průmyslu a založila první ocelárnu u Bilbao. Také první španělskou velkobanku zřídili v 19. století Baskové. Jejich území se stalo průmyslovým a obchodním centrem Španělska.

Potud původní řičiny, které dodnes tvoří speciální španělský problém. Španělsko samo bylo utvářeno reconquistou, dobou, v níž znovuziskávalo území, ovládané Maury. Reconquista trvala zhruba 700 let. Během ní se ustálila původně složitě strukturovaná španělská společnost. Značně zjednodušené asi takto: křesťané vedli války a vzdělávali půdu, Maurové se věnovali umění, architektuře a zahradnictví, židé vytvářeli jako obchodníci a bankéři tzv. střední městský stav – svého druhu ranou buržoazii. Portrétem zemědělských katolíků se stal Sancho Pansa; strnulou podobou bojovných kastilských rytířů znázorňuje nepřekonatelně Don Quichote. Podobu, která po vyhnání Maurů a při hledání dalšího oprávnění vlastní existence, nemohla být jiná, než tragikomická.

Když tedy po definitivním vypuzení Maurů musel být vnitřní stav státu přizpůsoben nové vzniklé situaci, vznikla pro vládců, což je typické zvláště pro postavu Isabely Kastilské, volba mezi dvěma možnostmi: buď souhlasit s polymorfním společenským systémem, nebo vytvořit stát na základě původních kastilských rytířských ideálů, v němž by však nebylo místa pro majetný střední stav. Zvolena byla druhá možnost a životní báze židovského středního stavu (ne z náboženských nebo rasových důvodů, které se staly moderními paradoxně teprve s rozvíjejícím se pokrokem, nýbrž z důvodů hospodářských) musela být logicky zničena.

A tak vyhlásila Isabela roku 1492 proslavený edikt o vyhnání židů, zrušený formálně teprve 16. prosince 1968! Židům původně církevní zákony ve Španělsku, stejně jako všude jinde, prakticky vnutily

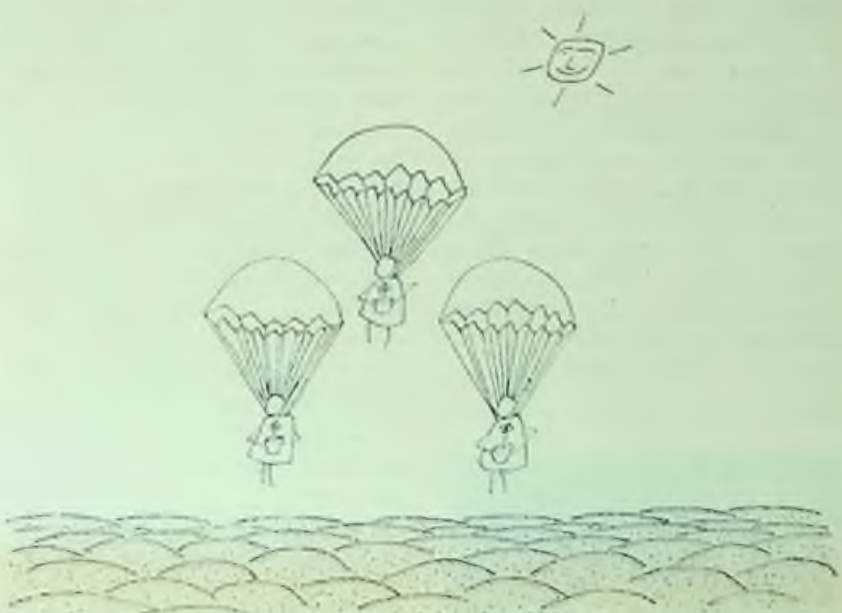
obchodní a bankovní monopol. Církev tehdy naivně a nepochopitelně pokládala – stejně jako ortodoxní komunisté dnes – penězníci za ďáblův nástroj. Edikt o vyhnání byl proto v tehdejší Španělsku chápán jako bojové opatření na podporu kastilské rytířské tradice proti měšťáctvu, žijícímu z obchodu. Nikdo se proto také neodvážil zadávat si s obchodem či s bankovním. (S výjimkou vykořisťování kolonií, které, jako kastilský vynález: ohněm a mečem ve znamení kříže uskutečňovat Kristovo panství na zemi, zbavovalo výdělek hanlivosti. Zlato, osvěcené dýmem náboženských hranic, ztratilo ďáblův charakter, aby mohlo platit ono slavné římské heslo „pecunia non olet“). Baskové, o jejichž církevní věmosti a čistém původu nemohl pochybovat ani právě špatně naložený inkvizitor, se však nepřizpůsobili. Tím na ně přešel, téměř násilně, onen někdejší, neméně násilně vzniklý, židovský monopol v peněžnictví a obchodu se vzdálenými kraji (oboji spolu úzce souviselo). Pohleďme, kam až je třeba se vracet!

Do roku 1805 se nikdo baskických „fueros“ nedotkl. Od té doby je však baskická otázka ne-li stře-

dem, pak určitě signálem španělské nespokojenosti. Od roku 1805 se totiž Madrid pokouší centralizovat moc v zemi, tedy také zbavit Basky jejich „fueros“, a tím i jejich, z někdejšího monopolu vzniklého blahobyty. Ten by mohl být plodný pro celé Španělsko, kdyby nelpelo i nadále (alespoň jeho vládnoucí kruhy) na někdejší kastilském řešení. Od chvíle, kdy se Madrid dotkl „fueros“, existují baskické autonomní snahy, nutící Basky znovu a znovu hledat místo na straně všech, kteří stojí proti madridskému feudálně „fašistickému“ centralismu. A naopak, všichni nepřátelé Madridu a jeho touhy po centrální moci museli a musí nutně hledat své spojení především u nejsilnějšího z provinčních „knížectví“.

To všechno nutí k závěru, že slova jako „fašismus“, „demokracie“, „právo menšiny“, „práva národních skupin“, „lidskost“, „lidská důstojnost“ atd., nemají smyslu – dokonce ani jako duchaplné vysvětlivky ve slovnících – nerozabereme-li příčiny oněch úskalí, přes něž klopýtá, sahá etablovaná moc k „fašistickým“, „antidemokratickým“, „lidsky nedůstojným“ opatřením.

(pokračování na str. 6)

Ivan Steiger

karel jezdinský polsko

Vývoj ve východní Evropě má své podivuhodné peripetie. Za horukého srpna roku 1968 se polská armáda účastnila agrese proti naší zemi a polští straníci šéfové projevili horlivou starostlivost nad domnělými nepořádky, které prý u nás za Dubčekova vedení panovaly. Bylo by možno uvažovat, do jaké míry byla tato horlivost spontánní a do jaké vynucená. Také polští vojáci po čas invaze nevynikali bojovým duchem a v naší paměti i v době této epizody zůstalo polské jaro 1956 a také brutálně potlačená vzpoura polské mládeže z jara 1968.

Po oněch dvou letech povstalo polské Pobaltí a nechť už počáteční výklad byl jakýkoli, i oficiální Polsko dnes přiznává, že se vzbouřila dělnická třída. Byli mrtví a ranění, hořely budovy, zasahovaly tanky. Dalo by se říci, jako obvykle. Ale jako obvykle, revoluce ni plamen zasáhli i nejvyšší místa a v Polsku se pod tlakem lidu a pod tlakem událostí leccos změnilo. Nemám na mysli jen změny formální. Odešel Gomulka a mnozí jiní a má to příchut tragikomedie, vzpomene-li si, že před čtrnácti lety přišel Gomulka do čela Polska za situace velmi podobné, vím z nepokojeným národem, s mnoha sliby a ještě slibnějšími představami.

Jiný muž stanul teď v čele polských komunistů. Jmenuje se Edward Gierek a nechal se zatím několikrát slyšet. Při vši zdrženlivosti, kterou už ke slibům východoevropských vůdců máme, nezněla jeho slova nerozumně. Pro-

mluvil například k Novému roku a řekl: „Politická idea, která řídí zemi, musí být vždy konfrontována s realitou a každé rozhodnutí se zájmy pracujícího lidu. Toto je zásadní podmínka“ – pravil dále – „vzájemná důvěra, která musí pánovat mezi lidovou mocí a společností. Budeme věnovat zvláštní pozornost tomu“ – pokračoval polský první tajemník – „aby státní politika byla jasná a srozumitelná všem. Aby činy nebyly v rozporu se slovy a aby rozhodnutí vyplývala z upřímného, přímého dialogu s pracujícími, s celým národem.“

Slovo dialog se teď v Polsku ozývá velmi často. Nové vedení kritizuje předcházející hospodářské a správní poměry a slibuje nápravu. Jsou pronášeny věty, které nám připomínají leccos z toho, co jsme u nás slyšeli po lednu 1968. V jistém smyslu nepřezneme, když řekneme, že v Polsku udeřila hodina pravdy.

Gierek hovořil o takzvaných narostlých problémech. Zpravodaj agentury TANJUG připomněl, že velmi málo bylo řečeno o řešení vlastních politických problémů, ale nutnost silnějšího kontaktu a diskuse mezi stranou a dělnickou třídou se neustále připomíná. Není známo, jaké přesné požadavky vytýčili dělníci v Gdaňsku, v Gdyni a ve Štětíně, ale nové stranické vedení opakuje, že při každé příležitosti je třeba naslouchat názorům dělníků na různé problémy života.

Ještě jedno slovo polský tisk nyní stále skloňuje. Spolurozhodová-

ní. Dělníci byli vyzváni, aby oživil už téměř zapomenuté a formální dělnické rady, které sehrály tak velkou úlohu v událostech roku 1956. Časopis TYGODNIK POWSZECHNY napsal, že baltská vzpoura byla namířena nejen proti hospodářské politice polské vlády, nýbrž i proti způsobu, jakým lidu vládla. Neexistovala normální instituční cesta pro oprávněnou opozici zaměstnanců továren. Celý problém – píše onen týdeník – nelze omezit na nedávné zvýšení cen. Bylo především přerušeno každodenní spojení mezi občany a představiteli moci. Lidé si nepřejí být předmětem manipulace, chtějí, aby jejich názory byly brány v úvahu právě tak jako sociální, hospodářská, psychologická a etická fakta. Sanční pro společnost i pro nové vedení státu je nový model vzájemných vztahů, vytvoření atmosféry založené na rozumu a poctivosti, zbavené podezírání a strachu, ale také privilegií a diskriminací, které nebraly zřetel na schopnosti a zásluhy. Tolik TYGODNIK POWSZECHNY a první tajemník Gierek řekl nakonec týmiž slovy totéž. Už jsem pravil, že nám to může připadat povědomé. Ale také v Polsku se opět jednou musela projevit lidová nevole, aby podobné názory byly napsány a proneseny, a aby byly učiněny aspoň částečné kroky a projevena alespoň slovní vůle k nápravě. Ještě před časem vládní Polsko podobné názory vytýkalo Dubčekovi a považovalo je za nebezpečný oportunismus.

U nás doma se v prosinci konalo plénum ÚV KSČ a na Nový rok promluvil prezident Svoboda. Bylo vyjádřeno sebeuspokojení, mnohomluvně se oslavovala porážka takzvané kontrarevoluce a několikrát bylo opakováno, že dialog se nevede a nepovede. Má být zbuzen dojem, že všechno je v nejlépeším pořádku a všechno na nejlepší cestě. Dojem, který chtěl svého času vzbudit Antonín No-

vatný a v Polsku ještě donedávna Wladyslaw Gomulka. Nad jiné poučnější je příklad dělnických rad. V Československu jsou pro nynější moc nadále symbolem kontrarevoluce, nové polské vedení žádá, aby ožily a spolurozhodovaly. Nehledejme v tom, pokud se polské vlády týče, žádnou velkorysost. Tak jako u nás roku 1968, tak také v Polsku dnes, lid opět jednou donutil moc, aby ho aspoň poněkud brala na vědomí a učinila určité ústupky a také určité závazky, přičemž nepodléhejme iluzi, že na ně nemusí být zítra zase zapomenuto.

Ale kdybychom na to pohlíželi i s tak volkým pesimismem, pak zbývá prostý fakt, že v Polsku dnes moc hovoří jinak, než moc v Československu. Že ve Varšavě se náhle ozývá i vládní volání po nutnosti všelijakých změn, po pružnosti, rozumu a větší poctivosti. Z Prahy naproti tomu zaznívá reakční pokřik po tvrdé linii, stále čistce, centralizaci, bedlivé kontrole, která by jakýkoli sebeskronnější požadavek nutných proměn předebrala paralyzovala. Polsko činí svůj jakkoli omezený krok vpřed, československá ustrašená znormalizovaná moc naproti tomu se dala na neosvědčenou cestu do minulosti. Nevyvozujeme z toho žádné senzační závěry. Je koneckonců možné, že pražští konzervativci mají vzhledem k Moskvě svou škodolibou radost, že také jiní mají své problémy a že z toho budou chtít těžit i svůj kapitál. Dva roky po našem obrodním procesu z toho vyplývá jen jedno závazné poučení. Východní Evropa prodělává svůj vlastní specifický vývoj a lidová, především dělnická touha po modernější společnosti nebyla jen jakýmsi náhodným československým kacířstvím. Demokratický socialismus obchází sovětský blok jako strašidlo. A toto strašidlo ještě ani zdaleka nedo-strašilo.

josef kardinál beran, arcibiskup pražský k činu jana palacha (vatikánský rozhlas 25. 1. 1969)

Synové a dcery, bratři a sestry církve pražské, drahý lidé československý!

V této pro naši vlast smutné, zároveň však i veliké hodině, poslyšte i můj hlas, pokorný a slabý, ale přitom plný bolesti a lásky. Je to hlas vašeho starého arcibiskupa pražského, kardinála Josefa Berana, který k vám mluví z Říma. Zatím mi, bohužel, není možno přijít k vám a po tolika letech odloučení se s vámi opět setkat osobně, jak by bylo mým přáním. Svým srdcem jsem však u vás. A cítím spolu s vámi jako otec a jako občan naší krásné a poťhané vlasti utrpení, které ji skličuje a které ji v bolu a naději tříbí k velikosti a jednotě. Spolu s vámi truchlím nad tragickou smrtí Jana Palacha a ostatních, kteří zemřeli podobnou smrtí jako on. Sklíním se před jejich hrdinstvím, i když nemohu schválit jejich zoufalý čin. Zabít se není nikdy lidské. To ať nikdo neopakuje. Zato však ať mají všichni před očima velký ideál, pro který oni obětovali svůj mladý život. Tento jejich ideál je v

jádro dobrý a šlechetný: dát život jednoho za blaho všech; byla to láska k naší vlasti, touha po její svobodě, byl to úmysl vyburcovat její mravní síly, byla to věrnost k dějinám našeho ušlechtilého a statečného lidu, byla to snaha zajistit mu pokrok a mír.

Tento zářný ideál je jako prapor, který se předává z ruky do ruky. Ten si musí přivlastnit každý z vás, pro ten musíme všichni žít, společně, v klidu a s důvěrou.

Mám za to, že tu začíná nové období našeho národního života. Vy dobře víte, že já, který k vám mluvím, jsem prožil také své utrpení. Ale dnes není čas na to, abychom myslili na minulost. Nemaťme své duchovní síly nevražedním, nýbrž sounáležitelným je ve vzájemné sounosti k práci, k službě bratřím, k rozkvětu naší vlasti. Buďme národ dobrý a statečný. Otevřme mladým cestu k naději!

Snad se zeptáte, jakým právem mohu takto mluvit já, který žiji daleko od vás. Odpovídám vám: mohu tak mluvit, protože je to moje povinnost. Jsem přece z Kristova pověření váš učitel, váš vůdce, váš přítel, váš otec. Musím tak mluvit, protože věřím. Má víra je mé svědění. Mé ruce zvedají toto světlo před vaše oči, aby vás volalo, aby vás vedlo, aby vás pozdravovalo.

Kdybych snad už nemohl víc tak mluvit, kdyby tato slova byla posledním projevem mé věrnosti a mé lásky k vám, kdyby mi nebylo dopřáno, jak stále doufám, ještě vás uvidět, považujte je za můj odkaz. Neodmítněte ho, nezapomínejte na něj!

Vzhůru srdce, synové a dcery, bratři a sestry! Vzhůru srdce! In silentio ot spe erit fortitudo vestra — v tichosti a naději bude vaše síla. Ze srdce vám všem otcovsky žehnám ve jménu Otce i Syna i Duchu svatého. Amen.

Pan prezident Nixon se rozčlil, protože několik sovětských diplomatů v New Yorku i ve Washingtonu dostalo pár facek. Sovětské lidi v Moskvě na oplátku sice zase rozpíchali americkým diplomatem pneumatiky, ale Brežněv se ani příliš nerozčilil, protože tyto sovětské lidi byli přece vyprovokováni: právě tím, že jini sovětské lidi dostali v Americe pár facek.

Vinu za to přičítají americké noviny mladým americkým židům „východoevropského původu“. Podle jejich líčení se zdá, že i mezi židy jsou mladíci, kterým se v našich končinách říká „vytržníci“, či „chuligáni“. Dali se prý věst jistým rabínem Kahanem, také vlastně ještě mladíkem, a způsobili prezidentu Nixonovi rozčilení.

Obvykle se v amerických novinách píše o sovětských diplomattech v souvislosti s jejich vypovězením za špionáž. Tentokrát v souvislosti s fackami.

Proč to všechno?

Ti výrostci — to ví ovšem i Brežněv, i Nixon, i každý jiný — vyšli do ulic, aby protestovali proti sovětskému antisemitismu.

V Sovětském svazu ovšem žádný antisemitismus neexistuje, jak se každý může dočíst v „Izvestijích“ či v „Pravdě“. Existují tam jen ojedinělé, sionistickou propagandou svedení pobloudilci, kteří chtějí do Izraele. Ani proti tomu by sovětské úřady nic neměly: některé ty pobloudilce dokonce do Svaté země pouštějí, v průměru 300 ročně (nevýřízených žádostí je 80.000), ale rozsáhlejší akci z toho dělat nebudou. Samozřejmě v zájmu těchto pobloudilců samých. Jak napsal začátkem ledna vídeňský komunistický deník „Volksstimme“, sovětským židům se v Izraeli vede velice špatně, a „je povinností každé zodpovědné vlády učinit vše, aby se lidé nevrhali do záhuby“.

„Volksstimme“ se zabýval případem 34 sovětských židů, kteří prý čekají ve Vídni jako reemigranti z Izraele na návrat do své vlasti. Tito lidé — jak se dovídáme — utekli „dobrodružnými a často nebezpečnými cestami“ z Izraele, protože to tam nemohli vydržet. Ve Vídni se přihlásili v redakci „Volksstimme“, vysvětlili, že sovětské úřady „zkoumají jejich žádosti o návrat a zařizují vše potřebné, jako jsou byty, zaměstnání atd.“; a dali stranickému deníku k dispozici také otevřený dopis izraelské ministerské předsedkyně Goldě Meirové, v němž píše: „Vy nejste naše sestry a bratři. Naše sestry a bratři jsou všichni ti, kdo zůstali v Sovětském svazu. Zadáme vás, abyste sovětským židům v Izraeli dali konečně možnost vrátit se domů, do Sovětského svazu!“

Ani jeden z těchto navrátilců nebyl ovšem ve „Volksstimme“ uveden jménem. Sovětský tiskový přídělnec ve Vídni prohlásil na do-

laz novináře, že o této věci nic neví a že „Volksstimme“ asi získala své informace soukromou cestou. Zástupce izraelského velvyslanectví poznamenal jen tolik: „Píše se tam, že utíkali z Izraele ilegálně a dobrodružnou cestou. Stačí podívat se na mapu. Je jasné, že z Izraele žádný žid ilegálně utéci nemůže. Tím méně do Vídne.“ A samotná redakce „Volksstimme“ na dolaz oznámila, že s některým ze svých 34 židů setkání bohužel uspořádat nemůže, protože ti lidé se prý příliš bojí sionistické msty.

To vše — propíchané pneumatiky a protestní noty, vymyšlení reemigranti a moskevské spravedlivé rozhořčení — má zakrýt holou skutečnost, která vypadá asi takto:

● Dne 13. března 1970 píše kijevský časopis „Radjanska Ukrajina“: „Sionističtí vůdcové sehráli svou spolupráci s nacisty hanebnou roli, a odsoudili příslušníky své vlastní rasy k mučení a smrti. Tragédie Babiho Jaru bude provázet symbolem nejen nacistického kanibalismu, ale také nesmazatelné hanby jejich spolupracovníků a následovníků — sionistů.“

● Sovětská ústava (čl. 121) zaručuje sice všem národům Sovětského svazu školní vyučování v mateřštině, ale tři milióny židů nemají ani jedinou svou školu. V roce

myslných v Gdaňsku“. Wiaziemski konstatuje, že „antisemitismus není tožný s antisionismem“, pokračuje:

„Sionisté již dávno poznali, že medicína je oblast, jež ovládá zdraví a životy nebezpečných „gojů“. Z tohoto důvodu zastávají — nemluvě o jejich podvratné činnosti v oblasti politické ekonomie, financí, bursovnictví, bankovníctví, věd (zejména filosofie, literatury a umění), nakladatelství, tisku, filmu, rozhlasu, televize atd. — co nejvýznamnější pozice na univerzitách a vědeckých ústavech, na klinikách a v nemocnicích, v administrativě zdravotnictví a v mnoha zemích i ve funkcích domácích lékařů. To jim umožňuje seznámit se s tajemstvími a slabostmi nežidovské společnosti.“

V říjnu 1970 uveřejnil lodžský deník „Głos robotniczy“ seriál článků „Kariéry zrádců“, v němž paušálně označuje židovské emigranty za spolupracovníky jednak americké, jednak izraelské rozvědky. Přitom vystěhovalci polských židů bylo a je takřka oficiálně podporováno (cena vystěhovalckých dokumentů: 1000 dolarů). V zemi, která kdysi měla silnou židovskou menšinu, zůstalo kolem 8.000 židů.

Pokud jde o Československo, zabýval se „sionismem“ naposle-

karel hasenberg za všechno můžou

1932 jich bylo 800 jen na Ukrajině.

● V roce 1956 bylo v Sovětském svazu 450 synagog, v roce 1964 jen 63. Celkem žili v roce 1967 v celé zemi jen tři rabíni; jednomu bylo 54, druhému 74, třetímu 86 let. Rabínské učiliště v Moskvě bylo zrušeno.

● Poslední vydání Židovské bible vyšlo v roce 1917.

● Za války sloužilo v sovětské armádě přes padesát židovských generálů, dnes tři.

● Deset procent moskevského obyvatelstva jsou židé, ale z 1060 moskevských „poslanců“ všech stupňů jsou celkem 4 židovského původu.

Sovětský antisemitismus (zavíraní synagog nemá se slátem Izrael a se sionismem nic společného) je dobrým článkem nejen pro domácí spotřebu, ale i pro export. Zvlášť horlivými odběrateli byli v minulých letech někteří soudruzi v Polsku. V posledních měsících se velmi energicky projevuje sovětská odrada antisemitismu také v Československu.

Jako ukázkou antisemitismu polského, ocitujeme odstavec z knížky prof. Włodzimierza Wiaziemského, kterou před několika měsíci vydala „Společnost ateistů a svobodo-

dy ústřední výbor KSC na svém prosincovém zasedání. Ve své zprávě o vývoji situace po XIII. sjezdu konstatuje existenci revisionistických a státu nepřátelských sil, které se v oněch měsících a letech „angažovaly s pozic sionismu“. Jmenovitě uvádí, že to byli Kriegel, Pelikán, Lustig, Goldstücker, Liehm, Löbl, Winter a „řada dalších“.

Také „Levá fronta“, organizace nejskalnějších ultraneostalinistů, hovoří ústy svého náčelníka Jaromíra Langa o „kontrarevoluční sionistické misi“ („Národní výbory“, 23. září 1970).

Ještě dále zachází české vydání známé sovětské publikace Jurije Ivanova, „Ostrožno — sionism!“ (naklad prvního ruského vydání: 750.000). K českému překladu je připojen doslov jakéhosi Jevgenije Jevsejeva, věnovaný roku 1968. Jevsejev — podle některých zpráv jde ve skutečnosti o dr. Svatopluka Dolejšu, bývalého šéfa arabského vysílání pražského rozhlasu — tvrdí mj., že

● v roce 1968 v CSSR „hráli zvláště aktivní roli představitelé inteligence a studentů židovského původu“.

● po okupaci „v celé řadě případů jako hlasatelé ilegálních roz-

ho západní svět aspoň trochu poznat. Čtenáři karikatur se nezajímají o cestopisy. Opomímám otázku otevřeného, necenzurovaného projevu v Československu, o tom přece víme dost.

Nu dobře, cenzura není, a přece právě zde, více než kdy předtím, kreslete svoje sluníčka a kytičky...

Moment, tedy úplně od začátku. Když jsem odjel do Německa, začal jsem kreslit v roce 1968 ty kresby, které mně řízily, angažované kresby, které jsem kreslil pro Literárky. Začal jsem, jak tomu říká, kreslit tanky. Kreslil jsem je asi půl nebo tři čtvrtě roku a přihodila se mi v zásadě velmi nemilá příhoda. Totiž, že jsem se tedy kategorizoval jako politický karikaturista, tedy jako vysloveně politický karikaturista z Československa. Dostal jsem razítko na čelo, že jsem politický kreslíř a moje největší potíž spočívala v tom, že jsem musel opatrně měnit své obrázky v momentě, když už bylo pro mne nedůstojné trvat na československé tématice, když už byla mezi zdejšími čtenáři tak známá, že bych se musel jenom opakovat. Proto jsem se snažil ty československé obrázky ne stáhnout, ale nahradit je novými, tedy opět tím starým Steigrem, čili kytičkami, sluníčkem, těmi prvními motivy, s nimiž jsem v Československu začínal.

Tím chcete říci, že jste tedy v podstatě pozaha spíše poetický, mírná,

než útočná. Vždy vás více než tanky budou zajímat vysloveně poetické motivy.

Dobrá úroveň a přínos československého kresleného humoru a vlastně i humoru východoevropských zemí — což sice nebude přesná formulace, by se dala jedním slovem nazvat — poetizace jako z nouze etnost. Bezděčně a později velmi vědomě jsem šifroval svoje mínění do kytiček. Tehdy to ještě nebyl názor, spíše šlo o pocit nespokojenosti, které jsem ukládal na papír a vyvažoval je svými sny o štěstí. Clověk se v nich objevoval jako stavitel nebo kazitel nebo obdivovatel stavitelů a kazitelů. Lidi se brzo poznali a první obrázky se dostaly do trezoru. Začal jsem tedy šifrovat vědomě, složitěji. Ale tento přechod jste tenkrát vy ani nikdo jiný nemohli postihnout.

A tak jste zůstal již natrvalo u poetiky...

Jistěže jsou moje kresby poetické, ale jsou to také nepoetické travestie, převleky, svět květin, sluncí, domečků a jiných symbolů, které supluji člověka. Původně byly poetické snad jen proto, že se to nedalo jinak říci.

Časem se v našich listech začaly objevovat britké politické kresby a mně se nechtělo odcházet z mého světa. Taky jsem se už naučil, že i touto poetikou je možno sdělovat i závažné myšlenky, že je bez šifrování

budu dál kreslit rozhovor slávy volného s ivanem steigrem

Když si prohlížím všechny knihy které leží přede mnou, které jste ilustroval, nebo napsal a nakreslil — Hallo Adam, Ein roter Zug will fliegen, Prager Tagebuch, Ivan Steigrem Fibel a další, když vím, že pravidelně publikujete své kresby v nejčtenějších světových časopisech a novinách, chtěl bych se vás zeptat, máte pocit, že jste úspěšný?

V českém slova smyslu snad ano. Ne, úspěšný rozhodně nejsem, především proto, že nemám rád slovo úspěšný. Cítím v něm příliš mnoho snahy. Kreslím obrázky a přirovnám mám radost, když je vidím otiskné v nejlepších novinách nebo časopisech. Poznám-li, že jsem si dovedl udělat vlastní světový časopis, že dovedu promlouvat bezeslov k lidem, jichž se v jejich mateřštině nedovedu zeptat ani na cestu k nádraží.

S kterými listy vlastně pravidelně spolupracujete?

Je jich moc. Například v Německu Süddeutsche Zeitung, v Americe Christian Science Monitor a Chicago Magazine, v Anglii Daily Mirror a Punch...

Dostal jste se tedy ve světové karikatuře do pozice, kterou vám musí zřejmě závidět každý kolega z Československa. Je to proto, že jste emigroval, nebo přesněji, že žijete mimo území Československa?

Těžko říci. V Německu, Anglii, Americe, jsem tiskl už pár let před srpnem 1968. Půl roku po nakreslení svého prvního obrázku — karikatury — jsem dostal svoji první zlatou medaili na mezinárodním humoristickém festivalu v Itálii. Chápete, proč vám to říká? Tehdy mi nezáviděli, spíše kroutili hlavami a divili se. Protože jsem dělal něco docela jiného než oni. Neuměl jsem nakreslit oko, šněrovadlo u bot apod. A to jim dávalo možnost mne určitým způsobem přehlížet a neřadit mezi výtvarníky. Pochybují, že by mi kolegové i dnes záviděli. Já jsem tedy, oni tam. Nemáme společné podmínky a možnosti. Pochybují také, že bych se dostal do této „úspěšné“ pozice emigrací. Ale rozhodně to nejdůležitější je, že žiji mimo území Československa. Při nejmenším ze zcela obyčejných komu-

nikačních důvodů. Kterýkoliv redaktor západního světa mne během celé minuty zastihne telefonicky u stolu a ví, že během několika hodin nebo pár dnů, bude mít to, co ode mne potřebuje, na svém stole. Ví také, že už tu žiji přes dva roky a o tomto světě už něco vím. Doma v Praze jsem dostával objemnáky zpožděně, sháněl informace k zadané látce a ty často nebyly. A když jsem měl kresby hotové, začal kolotoč. Číslování, vývozní povolení, taxi na letištní poštu... V jistém smyslu to bylo krásné, ale nesmyslné. Dobrý karikaturista z Československa může obeslat na Západě nejrizičnější karikaturistické sborníky, může se zúčastňovat mezinárodních salonů, soutěží, může se objevit v časopisech, které představují nové kreslíře. Může se také uchytit, jako se to stalo kdysi mně v několika redakcích, jako určitý zpravodaj-karikaturista z druhé části světa — což sice stačí, aby si mohl doma přilepšovat v Tuzexu, ale zdaleka nestačí na nějaký začátek k systematickému kontaktu se západním čtenářem, k němuž je potřeba ten je-

hlasových stanic pracovali izraelští občané, pocházející z Čech a ze Slovenska“.

● do akce 2000 slov byli „zataženi někteří představitelé čs. vědy údajně jako spoluautoři ...“ zejména s pomocí funkcionářů židovských obcí“.

● bývalý ministr vnitra Josef Pavel „udržoval přímé kontakty se sionistickými emisary a se sionistickými představiteli organizací působících v Československu“.

Jovsejev jmenuje celkem na 40 předních čs. kontrarevolucionářů. Někteří nesou podezřelá jména: Dienstbi, Ruml, Hochman. Z uvedených je ve skutečnosti právě jedna třetina židů. Sionista, bohužel, žádný.

Nevíme jak jinde, ale v Československu tyto antisemitické pokusy zanechají mezi lidmi prokletě málo následků. Vážnější ovšem jsou jiné, mocensko-politické projevy této kampaně, za něž zodpovídá ze skupiny „Levá fronta“, především ministr Radko Kaska a český ministr spravedlnosti Jan Němec, ve vedení KSC pak Antonín Kapek. Jde o to, že v Ruzyni čekají toho času na proces dvě skupiny zatčených, obviněné ze špionáže ve prospěch státu Izrael.

Hlavním obviněným jedné z těchto skupin je bývalý tlumočník

židi

holandského velvyslanectví v Praze, H. Steiner. Mezi sedmi zatčenými v této souvislosti je i historik Jaroslav Sedivý a bývalý generální ředitel Čs. státního filmu Alois Poledňák.

Jádro druhé skupiny tvoří mladí lidé, kteří v srpnu 1968 navštívili Izrael, aby tak demonstrovali svou (a nejen svou) solidaritu s národem, jehož osud se tolik podobá osudu našemu. Těchto 16 zatčených – patří k nim ostatně i několik mladých lidí z řad španělské republikánské emigrace – bylo původně obviněno z trockismu. Postupem doby (někteří z nich jsou ve vězení již půl druhého roku) se vyšetřovatelé „dopracovali“ k obvinění ze špionáže ve prospěch státu Izrael. V čele této skupiny je studující pražské filozofické fakulty Jaroslav Suk, syn bývalého generálního ředitele ČTK, Jindřicha Suka. Další z členů této skupiny, studující filosofie Jan Frolík, je v ruzyňské nemocnici, protože ztrácí zrak.

Abychom se však vrátili k prezidentu Nixonovi: ti newyorští mladíci, které pokáral, protestovali proti dvěma rozsudkům smrti, vyneseným v Leningradě. Nebýt protestních demonstrací, byli by popraveni dva lidé. Židy.

xxx, praha

na původní cestu

(pokračování ze str. 1)

zovat“; v Husákův prospěch mluvilo i to, že do značné míry pozitivně ovlivnil veřejné mínění i na Západě, protože dal přednost „politickým“ řešením před procesy. Husák zkrátka plnil úkoly: Československo nedělalo Moskvě žádné zvláštní starosti.

Husák si myslel, že má krytá záda, a začal si s „levicí“ vyřizovat účty. Odstranil českého ministra vnitra J. Grössera, odvolal z funkce hlavního styčného důstojníka k okupačním vojskům generála Otakara Rytíře, odsunul generálního ředitele rozhlasu Bohuše Chňoupka do Moskvy, a počítal s tím, že postupně zneškodní i další z Trojanova seznamu. Příležitosti ke konečnému zúčtování mělo být zasedání Ústředního výboru.

Začátkem října však narazil Husák na odpor. Ať už pod vlivem intervencí pražských konzervativců v Moskvě nebo v důsledku interních svárů uvnitř vedení sovětské komunistické strany, či snad prostě proto, že taktika rozměchávání a posilování rozbrojů v „bratrských“ stranách je součástí tradiční politiky KSSS, dala Moskva Husákovi pocítit, že by bylo rozumnější, aby své tažení proti konzervativcům omezil.

V Československu zatím zdvihali ultralevičáci hlavy. „Levá fronta“ začala vydávat svůj časopis; nový generální ředitel Československého rozhlasu Jan Riško, původně považovaný za Husákova člověka, „chylil vítr“, a po počátečním údobí umírněnosti dal souhlas k zařazování ostrých, v podstatě proti Husákově linii zaměřených komentářů do vysílání; lidé z Trojanova seznamu rozpoutali antišemitickou kampaň, v Československu dosud nevídanou; i nový federální ministr vnitra, Husákův chráněnc Radko Kaska, který ještě v létě vystoupil v parlamentě velmi ostře proti konzervativcům žádajícím politické procesy, přešel od Husáka na stranu plukovníků Státní bezpečnosti, vesměs ultraradikálů.

Tento vývoj ovšem ovlivňoval rozložení sil ve stranickém presidiu a sekretariátě. Jeho vnějším projevem bylo stále odkládání schůze ÚV. Celkem čtyřikrát bylo datum pléna odloženo. Presidium se nakonec shodlo na řešení: poté, co 6. listopadu přijalo usnesení, jímž konzervativci prosadili svůj záměr pokračovat v čistkách ve stranickém, státním i hospodářském aparátě, vymohl na nich Husák souhlas ke kompromisu. Bylo rozhodnuto svolat plénum na

10. prosince, s tím, že výsledkem bude výzva k jednotě strany. Pod touto nic nefikající fasádou – vždyť jednotu strany předpisují už samy stranické stanovy – měla pak v presidiu a sekretariátě probíhat další diskuse. Od základů a taktizování si Husák sliboval, že novostalinisty, politicky většinou méně nadané funkcionáře než je on sám, nakonec přece jen uondá.

Levicovi radikálové na kompromis přistoupili. Věděli totiž, že Husák dostal od Brežněva v polovině listopadu jednoznačný pokyn: akci proti „důsledným internacionalistům“ zastavit. V Budapešti, na sjezdu maďarské komunistické strany, bylo Husákovi dokonce nařízeno, aby se s konzervativci dohodl.

Za této situace bylo zahájeno ve Španělském sále pražského Hradu plénum ÚV. Promluvil Gustáv Husák. Účastníci dostali texty dokumentů, mezi jiným i „Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti od XIII. sjezdu KSC“, sepsané podle návrhu bývalého šéfredaktora Rudého práva Oldřicha Švestky a příkládající vinu za události roku 1968 nejen Dubčekovu vedení, ale také Antonínu Novotnému. Plénum odhlasovalo návrh, aby tento dokument dosud nebyl uveřejňován, ale vzhledem ke své brizantnosti nejprve prodáván uvnitř – očištěně – straně. Zdálo se, že dohodnutý kompromis o „jednotě strany“ bude dodržen.

Při diskusi k dokumentu o jednotě strany řídil zasedání člen presidia a tajemník ÚV Vasil Biľak. Uprostřed diskuse se nečekaně sám ujal slova. Plénum zbystřilo pozornost: Vasil Biľak, Husákův předchůdce ve funkci šéfa slovenské komunistické strany, navrhl z něho nic, aby se „konečně vyjasnilo věci kolem 21. srpna 1968“.

„Je třeba veřejně, nahlas a jasně říci, že jsme sovětské přátele skutečně pozvali, a je třeba zveřejnit, kdo pozvání podepsal.“

Zatímco Biľak mluvil, rozdávali zřizenci v sále hektografovaný text dopisu, adresovaného do Moskvy, v němž asi čtyřicet signatářů žádá o „internacionální pomoc

Mezi signatáři jsou:

členové presidia a sekretariátu strany, které Dubček převzal od Novotného, Jan Pillér, Drahomír Kolder, Oldřich Švestka, Vasil Biľak, Antonín Kapek a Alois Indra; Novotného ministři Václav David (zahraničí), Josef Plojhar (zemědělství), Josef Plojhar (zdravotnictví);

Novotného předseda parlamentu Bohuslav Laštovička;

Novotného šéf generálního štábu generál Otakar Rytíř;

Novotného šéf oddělení 8 (policie-armáda) v sekretariátě ÚV Miroslav Mamula;

Novotného zástupce ve stranickém sekretariátě Jiří Hendrych;

Novotného aparátníci Pavel Auersperg, Jaroslav Havelka, František Havlíček, Jan Němec a Rudolf Horčík;

Novotného šéf ČTK Miroslav Sulek a generální ředitel rozhlasu Karel Hoffman;

Novotného velvyslanec v Moskvě (a Dubčekův ministr vnitřního obchodu) Oldřich Pavlovský;

náměstci ministrů Viliam Šalgoti (vnitro) a Bohuslav Chňoupek (kultura);

rektor university v Olomouci Jaromír Hrbek.

Biľakovo vystoupení zapůsobilo v sále jako bomba. Většina členů ÚV takovýto senzační vývoj nečekala. Husák byl vyveden z míry a reagoval rozpačitě. Nejen proto, že s touto věcí a v tuto chvíli přišel právě jeho starý protivník Vasil Biľak; na takovou fintu je Husák příliš zkušený politik. Ale jako zkušený politik, perfektně obeznámený se způsobem moskevského uvažování, vyčítal ihned, že Biľakovo vystoupení je nebezpečnější, než všechno ostatní, co se ze strany levice až dosud vynořilo.

Nejnebezpečnější je ovšem okolnost, že Husákův podpis pod oním dokumentem ze srpna 1968 chybi. Jestliže „důslední internacionalisté“ s podporou Moskvy nastolují nyní tento dopis na pořad dne, chtějí tím zároveň prokázat, že k vedení strany jsou legitimováni jedině ti, kteří v době krise „nezklamali“. A právě ve dnech, kdy podpisovali – podle dohody s generálem KGB Jeřizovem – své psaní do Kremlu, prohlašoval Husák (20. srpna 1968) v Ziaru nad Hronom: „Nový proud, představovaný v českém a slovenském lidu soudruhům Dubčekem, je tak silný, že není takové síly, která by ... nás mohla vrhnout zpátky a zastavit náš další vývoj.“

Husákův komentář k Biľakovu návrhu byl dilem poněkud rozpačité improvizace. Na jedné straně si uvědomoval, že ultrakonzervativci mají – což v důsledku Husákem nařízených čistek – silné karty v ruce. Na druhé straně ale věděl, že přece jen většina přítomných členů ÚV onen dopis ze srpna 1968 nepodepsala. Rozhodl se k typicky husákovskému kompromisu: jelikož výsledkem tohoto zasedání má být jednotu strany, bylo by netaktické zanechat otázku tak speciální, jako je

tato, do veřejnosti; je třeba sjednotit celou stranu na postoji k celému komplexu let 1966 až 1969, a diskuse o tom, kdo co kdy podepsal či nepodepsal, by do tohoto procesu zanesla chaos; a právě chaos nemůžeme potřebovat.

Po Husákově projevu bylo (s rozhodující pomocí oněch členů ÚV, kteří tehdy v srpnu sovětská vojska „nepozvali“) usneseno odložit jednání o srpnovém dopisu na příští zasedání ÚV, které se má konat „v únoru či březnu 1971“.

Husák, který původně doufal, že na tomto plénu porazí „Levou frontu“, Trojanovu skupinu a všechnu ostatní opozici (rozumí se levicovou, neboť pravice byla přece ze strany „vyčištěna“), dosáhl tedy jen odkladu. Upustil od svého záměru přimět plénum k rozhodnutí svolat na příští jaro stranický sjezd, který by zvolil nový, „jednotnější“ (a prohusákovský) ÚV. Ukázalo se, že může Husáka úplně odstranit; odklad do února či března pracuje pro „signatáře“.

Ostatně už i toto prosincové zasedání zřetelně ukázalo, kterým směrem vítr vane. Vyloučení Oldřicha Černíka ze strany a odvolání Husákova člověka Štefana Šádovského ze všech zbývajících funkcí je toho příznačným symplem. Stejně jako zvolení O. Švestky do funkce tajemníka ÚV.

Je také zajímavé sledovat, jak si Husák počíná dál. Po zkušenostech minulých měsíců a hlavně dnů ví, že se může nyní spolehnout jen na jednu mocenskou složku v zemi, a to je armáda. Ministr obrany generál Martin Džur, i starý prezident generál Ludvík Svoboda jsou spolu s Husákem určení k odstřelu, jakmile levice zvítězí. Proto spíchal hned po prosincovém plénu Husák v doprovodu Džura nejprve na stranickou schůzi vojenských politruků, aby jim vysvětlil situaci ze svého hlediska. V armádě, snadněji ovladatelné než jiná tělesa socialistické společnosti, bylo možné odstranit exponenty militantní levice dříve, rychleji a jednodušeji než jinde, a na vojáky Husák spoléhá. (Je ostatně příznačné, že při své návštěvě na pražském velitelství Státní bezpečnosti si Husák vzal s sebou jako doprovod skupinu důstojníků vojenské kontrarozvědky.)

Ústřední výbor tedy uzavřel „gentlemen's agreement“, a většina členů je zřejmě připravena jej dodržet. Ne však všichni. Už v pondělí, třetího dne po Biľakovu návrhu, vystoupil další „signatář“, tajemník ÚV Alois Indra, na schůzi krajské stranické organizace v Mostě s projevem, ve kterém dohodu porušil. Rekl, že před 21. srpnem byla země ohrožena „nebezpečím občanské války, mír v Evropě mohl být snadno v sázce.“ Tehdy, v tomto „vážném dějinném okamžiku“, obrátily se (podle Indry), „tisíce čestných komunistů i bezpartajních, včetně členů ÚV KSC a KSS, Národního shromáždění. Slovenské národní rady a vlády ... na bratrské strany a spojenecké vlády se žádostí ... o poskytnutí internacionálnístické pomoci k ochraně socialismu“.

Československá tisková kancelář zprávu o Indrově projevu nejprve vydala, po několika hodinách – na zásah Husákova sekretariátu – opět stáhla. Jisté je, že „signatáři“ dohodu dodržovat nechtěli.

Také generální ředitel Československého rozhlasu Jan Riško mluvil v komentáři o tom, že „komunisté a bezpartijní“ pozvali sovětské vojáky, aby zemi okupovali. I Riško mluvil o „poctivých“ komunistech a bezpartijních. K těm ale Husák, jenž nepodepsal, zřejmě nepatří.

Týden po ukončení schůze ÚV řekl Riškův komentátor v pražském vysílání: „Tak se po třech letech vracíme ze zajišťky na původní cestu.“

Před třemi lety, jak známo, byl šéfem strany a státu Novotný. Gustáv Husák byla privátní osoba.

možno kreslit poezii, filosofovat, tedy více než jenom agitovat. Nechtělo se mi skutečně odcházet z mého světa, teprve když už nebylo jiné lidské možnosti, jsem se zcela otevřeně a srozumitelně angažoval. To trvalo tři roky, prakticky až do nedávna. Ale i tehdy jsem se snažil, aby tank, zaparkovaný na řádně hlídáném parkovišti u chodníku, nenesl žádné výsostné znaky země agresora, aby obrázek platil obecně pro všechny nezvané hosty kdekoli a kdykoliv, dokud budou tanky a parkoviště existovat, a aby se z něj nestal jenom obrázek, dokumentující okupaci Československa. Ostatně v době, kdy jsem takové obrázky tiskl, každý věděl oč jde. Téměř každý taky věděl, doufám, že jsem Čech. Československou skutečností dnes zná ve světě každý, nemá proto smysl se opakovat donekonečna, aniž bych si sám sobě nebo veřejnosti, připadal směšný. Mohu připomínat, a to také dělám. Ale i v jiných kresbách je vklíněna moje zkušenost z doby před Dubčekem, za něj i po něm. Člověk, který to vše zažil a k tomu poznává Západ, je mým nejpopulárnějším k závažnému sdělení. Jak se mi to daří, nevím. Převládají-li dnes u mne poetické obrázky, pak to nejsou rozhodně jen poetické obrázky.

To je mým časem velká výhoda. Vaše kresby se mohou líbit těm, kteří se chtějí jenom dívat i těm, kteří chtějí přemýšlet. Dívám se například

na ten váš známý pařez s kytičkou, je i na plakátě, který oblašoval v roce 1969 naši videniskou výstavu. Pokud vím, je to jedna z vašich prvních kreseb, která byla uveřejněna na Západě. To snad také ještě byla šifra – pařez – ono tvrdé byrokratické vedení – systém, který jsme zažili a na jeho k smrti odsouzeném těle vyrostla něco nového, krásného, lyrického. Je možno to tak chápat, nebo ...?

Asi tak. Tento obrázek, byl tady otištěn, abych nepřeháněl, snad třikrát. Původně jsem ho nakreslil pro paní Ljubu Herrmanovou, když měla nějaké n-té narozeniny s nulou na konci. Nakreslil jsem ho tehdy zcela bezděčně pro paní, která už má sice nějakou tu vrásku, ale je schopna, aby z ní vždy znovu vykvetla květina. Ten pařezek už hrál v divadle i televizi, zde mu říkájí Prinzip Hoffnung – tedy princip naděje. Pochází to od Freda Heppa, ze Süddeutsche Zeitung, který k němu tehdy poprvé připsal text. Jde o dva symboly – pařez jako zničená veličina, jako zničený symbol nějakého růstu a pak to nové, to mládí, dítě, které z něho vyrůstá. Tuto myšlenku, bych chtěl přivést do konce, vždy znovu se o to pokouším.

A domnívám se, že tento princip naděje, charakterizovaný pařezem a kytičkou, je platný nejen z hlediska Československa, ale z hlediska světa vůbec?

Já si myslím, že je to možné. Nechci si lichořit, ale bylo by velice pravděpodobné, kdybych tento obrázek nakreslil před dvěma tisíci lety, že by se mohl stát klasičkým. Ze by tedy vždy, v kterékoli době, vypovídá o své době.

Pokusili jsme se, i když vím, že to nejde, vysvětlit jeden váš obrázek, ale teď obecně, oč vám vlastně jde, když kreslíte?

Nevím, skutečně nevím oč mi jde. Mám jen několik přání. Žít a kreslit co možná nejsvobodněji. Přijímat impulsy ze světa a mít možnost se k nim svobodně vyjádřit. Kreslit obrázky jako barevná skládka pro velkou mozaiku. Uvědomit si, že neexistuje jedině Československo, k němuž vždy a neodlučitelně patří. Ví, čím jsem mi povinnen, ale jsem také povinnen sám sobě, a také, mohu-li to říci docela banálně, pak jsem spíše povinnen lidem, nebo ještě lépe, lidem, kteří mají možnost vidět moje obrázky, a přemýšlet o nich, za předpokladu, že sám mám možnost obrázky kreslit a tisknout. Měl jsem vám možná hned říci, že mi jde o štěstí. Pochybují, že by mi bylo toto štěstí dopřáno doma. A tak jsem šťastný tady.

Ovšem vzhledem k tomu, že jsem vás zastihl nikoliv nad kresbou nového – jestli se nemýlím, snad 5.579 obrázku, ale nad návrhy pro kreslený film, že jsem viděl vaše studio, které jste si v bytě zařídil, tak bych řekl,

že pro vás štěstí, je dělat pořád něco nového. Můžete mi říci, proč vlastně opouštíte sféru, ve které jste doma, kde máte úspěchy a sábkate, bez přehánění, po nejvyšších metách a dáváte se prakticky na velice nejistou a riskantní cestu?

To je nedorozumění. Zcela prostě jsem ke své práci přibral film. Za dva a půl roku jsem v NSR napsal nebo nakreslil šest knih a řádky jich ilustroval ...

...ano, například Hovoří Radio Jerevan ...

To je hodně, nebezpečně hodně. Pro letošek už plánuji přesně jednu a půl knížky. K filmu se vracím jako ke svému původnímu povolání. Studoval jsem přece film devět roků, v Cimelicih a později na FAMU. Byl jsem filmový dramaturg a scénárista, z toho jsem zběhl. Když jsem nedávno psal knížku pohádek, psaní mi dělalo velice dobře, a tak jsem ze sentimentality připsal ještě krátký scénář pro kreslený film. Scénář získal v soutěži první, peníze, za něž musím ten film teď natočit. To urychlilo moje váhání, a to se mi, upřímně řečeno, hodí, když chci brzdit knižní produkci. Rozhodně však budu dál kreslit pro noviny a časopisy a dělat knížky.

A my se budeme rozhodně dál těšit na vaše nové kresby, na kytičky, sluníčka a domečky. Zatím vám děkuji za rozhovor.

dopis z domova

... osobně si myslím, že emigrace není řešení, ale tady už to není k vydržení. U nás nemusí dávat westerny na obrazovku, my je máme v denním životě. Až se mi nechce věřit, že takoví krvežízniví a podlí chlapi (pokud to vůbec ještě chlapi jsou), mohou být ve vedení civilizovaného státu. Když byli označeni za zrádce a kolaboranty a jejich jména třela na všech nárožích, bolestinsky vykřikovali, že za nic nemohou, že o ničem také nevěděli. Teď, když už se cítí pevně na svých křivých nohou, hrdě prohlašují, že okupanty pozvali a této své „zásluhy“ chtějí dokonce využít jako jednu proti těm, kteří se alespoň v roce 1968 ještě chovali jako lidé. Hodnoty zanikají ještě dříve, než se mohou prokázat. Husák, kterého většina z nás nemá ráda, se nakonec stane národním hrdinou. Co jsme to za národ, ve kterém zrada je ctností, podlost nejlopsi vlastností, lež životním krédem a strach nutným doplňkem života? Proč právě nám, kteří tolik toužíme po poznání a vzdělání, vnucují hloupost jako národní poklad?

Těžko se žije v této zemi. Osobně jsem rád, že mám již všechny prověrky i vyhazovy za sebou a místo, které jsem konečně sehnal, mi snad nikdo nebude závidět. Jen občas se podívám na svůj diplom a říkám si, že tato ubohá zem za mne zbytečně vyhodila desítky tisíc. Ale co, kandidaturu sice nedodělal, zato s voláním si už jen hraju. A venku na silnicích, ve fabrikách a v hospodách žijí normální lidé. Tam alespoň na chvíli zapomenou.

V. O., Střední Čechy

● **Po vídeňské Volksoper**, ve které právě uvádí Jaroslav Krumbholz své nastudování Janáčkových Výtětů pana Broučka se obrátila na šéfdirectora Národního divadla i hlavní vídeňská scéna. Státní opera nabídla J. Krumbholzovi nastudování Mozartova Idomea, který bude inscenovat režisér Václav Kašlík.

● **Leopoldina Dostálová**, od roku 1901 členka Národního divadla, se dožila 23. ledna 92 let. Přes svůj věk je stále umělecky činná. Už šestou sezónu hraje v Divadle za branou a nyní se podílí na přípravě inscenace Sofoklových tragédií Oidipus — Antigone, postavou thebské ženy.

● **II. mezinárodní festivalu krátkých filmů** v Tampere ve Finsku (od 24. do 28. února) se Československo zúčastní snímky Štyria v stene, Historie pana Koumala, Budíž světlo, Pokroky a vynálezy, Sebevrah, O starém psu Bodříkovi a Tichý týden v domě.

● **Regina Rázlová a Nina Divišková** budou hrát v připravovaném filmu režiséra Jana Malého jako — Pět mužů a jedno srdce.

● **V režii Evžena Sokolovského** uvádí pražské divadlo E. F. Buriana Brechtovu hru Život Eduarda II. anglického s Jiřím Holým, Jiřím Valou a Radúzem Chmelíkem.

● **K nejuspěšnějším knihám** nakladatelství Arlia patří Andersonovy pohádky s ilustracemi Jiřího Trnky. V nejrozšířenějších jazykových mutacích dosáhly již půlmilionového nákladu.

● **Ve věku 63 let zemřel** v Praze vynikající klavírní umělec profesor František Maxian.

● **Ve výstavní síni Státního muzea** v Praze byla koncem ledna otevřena výstava Nová fotografie USA. Dvanáct současných autorů se představilo 112 fotografiemi se sbírek Muzea moderního umění v New Yorku.

● **V galerii Čs. spisovatele** v Praze je instalována výstava malířského díla Jana Špály.

● **Pražský komorní orchestr** nahrál pro Supraphon s bratry Týřákovými jako sólisty Koncert F dur od A. Vivaldiho a Koncert ES dur od J. Haydna. S nahrávkou Tellemanova koncertu ES dur se stejnými sólisty a pražským komorním orchestrem vznikla unikátní gramofonová deska.

● **Kde je Claudie a Claudie a taxikář** se jmenují další dva díly barevného televizního seriálu režiséra Jindřicha Poláka Pan Tau, který sledují se zájmem již západoněmečtí televizní diváci.

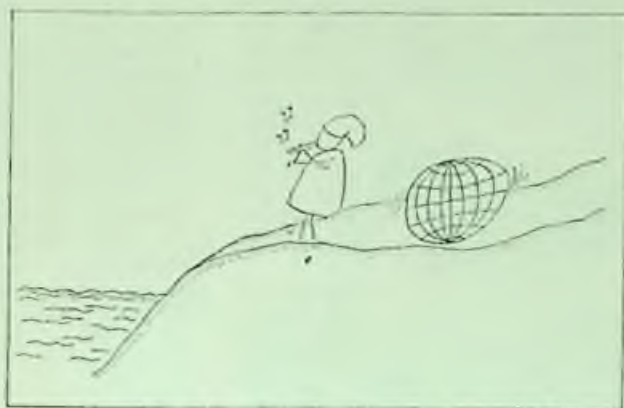
● **Město Domažlice** oslaví v letošním roce 1000 let svého trvání.

● **Činohra Národního divadla** připravuje v nastudování V. Hudečka Molierovo Poslední dobrodružství Dona Juana, s Martinem Růžkem v titulní roli.

● **Karlovy Vary** budou v květnu letošního roku dějištěm VIII. mezinárodního festivalu moderní magie.

● **Havíři podávají přímo nadlidské výkony**. — O polovinu snížily okamžitě spotřebu elektrického proudu — kdy se bude energie, plynu a tepla — vypínat — bude dostatek plynu? — příkaz dne šetřit — to je pár titulků z československého tisku v jednom dni.

● **Počátkem ledna** dosloužila dětská fakultní nemocnice Na Karlově. Demoliční parta uvolňovala cestu II. severojižní magistrále od Nuselského mostu.

Ivan Steiger

Čestné občanství bylo uděleno v Týništi nad Orlicí důstojníkovi Sovětské armády Vladimíru Lašínovi a Nikolaji Kondratěvovi u příležitosti jejich odchodu na zasloužený odpočinek. Předseda MěstNV s. Václav Musil poděkoval oběma za přátelskou pomoc vojáků Sovětské armády, kterou nezištně poskytl v srpnu 1968.

Svět socialismu 2/12

„Narážky, alegorie, jinotaje, vtipy a šlehy satiry, to je všechno moc hezké, ale často to jsou jen prostředky umělce druhého řádu. A potom: tomu dráb rozumí. Tyrantův pacholek, gestapák, fíz, censozr to slyší a pochopí. Jen kultuře nerozumí, nemůže, neslyší, nemá pro to uši. Kultura co ipso je protityranská...“

Miloš Kopecký, Ahoj, č. 52, 1970

ex

„Neopakujeme nesprávnou teorii tzv. čistých rukou. To není komunistický přístup.“

(Vasil Biřák, RP 21. 12. 70, str. 3)

jan schneider

doznání

— Trpíte nespavostí? —
— Ano, pane doktore. —
— Pomočujete se? —
— Pomočuju. —

Doktor připsal další poznámku do mého chorobopisu. Vzal zkumavku s vodou, vylil přede mně na stůl kaluž a zeptal se mě, co si z takto vzniklém obrazci představuji.

— Husitského bojovníka, přejetého sovětským tankem! —, odpověděl jsem bez zaváhání.

Podíval se na mě zkoumavě, odkašlal si, pak kusem papírové vaty otírl stůl. Ležel na něm můj spis s řadovým razítkem: ZADRŽEN VE FJALOVŮ BEZPEČNOSTI.

— Tady z policejního blášení jsem vyrozuměl, že jste byl zadržen pro protisovětskou provokaci v noci po zápase našich hokejistů se Sověty... Co vás na napadlo, běhat po Václavské s pionýrským žátkem kolem krku? Jak jste na to přišel, rozdávat lidem v davu kukuřičný klas a volat — Soudruzi, vydržte, my život na zemi předěláme!... Clověče, proč jste se tam vůbec motal? —

Děl tam byl kdekoliv, pane doktore! Plně Václavák. Ani se tam všichni nevěšili. Celá Praha byla vzhůru. —

No dobře, ale proč jste aspoň na Bezpečnostní nemluvil rozumně? Co jste jim tam vykládal, že jste je tak roztříl? —

— Já nevím, pane doktore, to bude asi tím, že jsem chtěl, aby mě hned pustili, že musím odjet na pionýrský tábor v Artěku. Pak jsem byl napomenut. Důrazně. Chcete to vidět, pane doktore? —, navrhl jsem

mu a pohlídl jsem si největší modřinu nad ledvinami.

Vybídl mě, abych povídal, co bylo dál, než mě vyšetřovatel předal k němu na pozorování.

— Pak jsem jim, pane doktore, citoval Engelse. Ujistil jsem soudruhy, že si vážím jejich práce, jelikož práce měla podíl na polidštění opice. Myslim, že mě nepochopili. Znovu mě důrazně delší dobu napomínali ve vedlejší místnosti. —

Doktor zvedl brýle na čelo a já se začal potit. Co ještě ode mne čeká? Co si mám honem vymyslet dál? Musím z týhle ordinace vyjít jako schizofrenik, abych se z toho malého dostal. Jestli mě neuzná, jsem v háji. Přijde to k soudu.

— Ano, pane doktore, ano, vzpomínám si na ten moment, kdy jsem se vrátil zpátky do kanceláře. Tehdy se to stalo. Najednou se tam ozvala nadpozemsky libežná hudba, takové andělsky čisté tóny... Panu vyšetřovatel se pod rukama lampy změnila v medový koláč... Kousek mi ulomil a pozděl: — Jez, ten med namořil ty očelky z mý zahrádky. Venku se dělá teplo, za pár dní budu vysazovat stromky. Jen aby v dubnu nepřišly noční mrazíky. Bojím se o meruňky, jsou moc choulostivé, víš... — Strážník, který mě předvedl na okresek, měl najednou, pane doktore, místo pendreku hokejku. Dobrácky mě s ní dloubnul pod žebra: — Reknu ti, ta čtvrtá branka byla světová! To je dobře, že jsme se seznámili. Aspoň si můžeme trochu popovídat.

Nemáš dojem, že se nás oběma v poslední době tak nějak strání? Proč? Sme taky Češi! A máme radost, že sme to těm ruským nandali. A dneska to v Praze bylo veselé jako karneval v Riu, co? — Vtom se, pane doktore, ozval telefon. Vyšetřovatel zvedl sluchátko a postavil se do pozoru. — Provedu! —, začal a praštil sluchátkem do vidlice. — Tak mluv, chvilgáče! Mluv! Všechno víme! Přiznej se! Jak to bylo u toho Aeroflotu? Kolik si hodil těch dlažebních kostek do výkladu? —

Myslel jsem, pane doktore, že žertuje. — To přece nemyslíte vážně! To bych nikdy nemoh udělat. To je nesportovní! — Já ti dám nesportovní, — bouknul na mě strážník, a ta hokejka byla najednou pryč a u pasa se mu zase houpal pendrek. — Děkuju vám přátelé, — vyklokal jsem zmatečně, — děkuju za ten koláč a vůbec za všechno. Všichni jsme Češi, všichni máme dneska radost. Nebojte se! V dubnu nepřijde mraz. Ty meruňky nezmrznou! Přijde jaro. Tak se, prosím vás, na mě nezlotebte... — Pak se, pane doktore, udělala tma, a víc už si nepamatuju... —

Doktor mlčel a probíral se mým spisem.

— Herecký talent máte, ale vy přece studujete medicínu. Dva, čtyři, sedm... sedm semestrů. No, to už máte zkonšel na psychiatrii za sebou! Kdo vás zkonšel, pane kolego? Kolego, proč jste na mě šel s tak diletantskou báchorou? Ty symptomy byste si měl ještě prostudovat... —

Kouknul jsem mu oči. Zablýhl jsem v nich pozbudivý záblesk. Tak jsem se mu doznal. — Víte, pane doktore, když já chci, aby mě tu medicínu nechali dostudovat! —

Z připravované knihy „Salonek dočasně uzavřen“

h. w. haefs baskové, intelektuálové a jiní nepohodlní

(pokračování ze str. 3)

Tím se dostávám k třetí, obecnější otázce. Kurt Tucholsky nebyl prvním, kdo konstatoval, byť možná srozumitelněji než ostatní, že problém nespočívá nikdy a nikde ani v židech, ani v cyklistech, rudých apod. Ani v intelektuálech, lze dnes dodat. Žádná svobodná společnost neprojevila a neprojevuje takovou úctu k moci ducha — právě z hlubokého poznání této moci — jak to činí všechny možné diktatury právě tím, že pronásledují intelektuály! Seznam vznešených jmen všech pronásledovaných, počínaje Mojžíšem přes Krista a Jana Husa až k Solženicynovi, je delší, než součty všech významných mužů v diktátorských křeslech. Zmíněná moudrost — neposkytovat protivníkovi možnost vlastních mučeníků — v diktaturách nekvete. O tom svědčí i současné ofresné příklady: Jan Palach, rozsudky z Burgosu, Leningradu... Ostatně, zmiňují-li se o intelektuálech, nejde mi o takové jevy, jakými je například skutečnost, že komunistické hnutí založené intelektuály jako Marx, Engels, Lenin (nemluvě o jejich duchovních otcích, jako např. Moses Hess), pronásleduje dnes jejich potomky při devotním uctívání zakladatelů; jde mi spíše o něco o problém menšin.

Zdá se mi, chtěje vůbec dokončit tuto třetí otázku, že se dá celý problém nejsrozumitelněji popsat takto: když bylo ještě lidí méně, byl každý, kdo nepřekročil práh právě s obnaženým mečem, hostem. Na mnoha místech mu byla dokonce bez mudrování o sexuální revoluci nabídnuta na noc žena, jako výraz zvláštní úcty. Avšak od té doby, co počet lidstva stoupl natolik, že to sice dokazuje jeho fyzické schopnosti; nikoliv však duchovní rozvoj, stává se cizinec a vše cizí — výzvu. Výzvu v tom smyslu, že jsem konfrontován s jiným způsobem života. A jelikož podobných výzev ve stále se zmenšujícím moderním světě přibývá, ubývá současně oně ochrany, která pramenila buď z hloubky nekritického sebevědomí či z toho, že cizí představoval posla dalek, který buď nemusely nic říkat, nebo naopak mohly rozvíjet moji představivost. Tím, že mě „cizí“ konfrontuje s jiným způsobem života, vyzývá mě současně vědomě: jako Ježíš, Budha nebo Jan Hus nebo nevědomě: jako každý černoch, žid, zrův, komunist, fašista, Němec, antikomunist. Američan (atd. ad infinitum) k volbě mezi dvěma alternativami: odlišnost buď akceptovat nebo likvidovat („entweder akzeptiere ich sein Anderssein, oder schlage ich ihm die Fresse ein“). Druhou alternativu a její známé historické důsledky i její současně technické možnosti — a možné budoucí důsledky — snad není třeba mnoho rozvíjet. První alternativu: přijmout to či ono jako „jedno z možného“, se současně ovšem vzdávám toho, pokládat svůj vlastní životní způsob za jedině správný a pravý. Vznáším sebekritickou pochybnost nad sebou samým, nad svými představami, naučenými, zděděnými a navyklými soudy. Musím začít, vzhledem k pochopení omezenosti svého poznání, rozlišovat úsudek od předsudku. Výsledkem tohoto procesu jsou soudobé myšlenkové krise. Mnozí se ve strachu z nutného zpočívání sama sebe utíkají k anonymitě třídy, masy, k nezodpovědnosti hromadného sexu atp. Posuzovat však svůj náhle nejistý úsudek jen v souladu s většinou, schovávat se v anonymitě davu, není řešení. Naopak: konfrontace s novým, cizím, jiným, znamená konfrontovat více než dříve sebe sama se svým svědomím. Stát se sám sebou, individuálem, menšinou — znamená řešení menšin ve starém slova smyslu. Naproti tomu zazlívat druhému odlišnost ze strachu o svoje jistoty je vlastně demonstrací mé nejistoty a zbabělosti a konečnou i ochoty sám sebe duševně (v nejširším slova smyslu) vykleštit.

máte slovo

ŘEŠENÍ GAMA Č. 11/12

Přečetl jsem Vaše ukázky a celou knihu Jaroslava Brodského **Řešení Gamma** skutečně jedním dechem, protože je to nejdůležitější historický a literární dokument, jaký byl během posledních dvaceti let vydán o Československu. Jaroslav Brodský v emigraci dokončil nejvýznamnější českou politickou knihu, která je zároveň nejtěžší obžalobou režimu, daleko výstižnější a věrohodnější nežli proslulá Pillerova zpráva, už proto, že Jaroslav Brodský psal o tom co prožil. Autoři Pillerovy zprávy jen uvažovali o tom, co slyšeli a četli, při čemž měli na jednu a tutéž kriminální činnost, mučení a likvidace lidí, různá měřítka, pokud byly tyto metody uplatňovány na stranickou elitu a na „nepřátele lidu“. Zatímco jedenáct obětí politických vražd ze Slánského procesu bylo v rehabilitačním rituálu povýšeno na „národní mučedníky“, stopadesát dalších politických vražd bylo a je obestřeno mlčením, ačkoli to byli právě rehabilitovaní „národní hrdinové“ Slánského aparátu, kteří byli a zůstanou přímo zodpovědní za první a nejhorší vlnu stalinského teroru v CSR. „Teorie mlýna“, podle níž teroristický aparát zničil lidi, kteří aparát vybudovali, byla a je správná. Bez ohledu na to, že ji zastával také Novotný. Jaroslav Brodský přispěl k ozřejmění těchto paradoxů historie autentickým dokumentem, s nímž vstoupil nejen do dějin naší země, ale i do dějin literatury. Za dvacet let budou mnozí dnešní spisovatelé zapomenuti, ale Brodský se bude číst, protože je to prostá a nefalšovaná pravda, jedinečný politický, historický a literární čin. Zároveň je v knize tolik optimistické odolnosti, víry v člověka, laskavého humoru a právě moudrosti, že právě proto můžeme říci, že kniha jde ke kořenům národa. Řešení Gamma je klasicky česká kniha právě oním spojením humoru s tragickými situacemi, onou distancí, jakou zaujímá spisovatel sám k sobě a onou věcností zdravého rozumu, kterou Čech v sobě nedokáže popřít ani kdyby chtěl, a ani kdyby se ze všech sil snažil obětovat zdravý rozum paradoxům dějinné dialektiky.

Ivan Sviták

AKCE TEXT 72

Byl bych velice nerad, kdyby měl časopis tak výborných kvalit zaniknout. Budu se snažit časopis propagovat, aby se v Austrálii zvýšil odběr. Za výborný časopis a vaši obětavou práci děkuji.

J. Smílek, Marrumbeena

Pevně s ostatními odběrateli věřím, že se vám podaří překonat porodní bolesti našeho Textu a vybudovat do budoucna pro něho a pro nás všechny pevné základy a zázemí. Potíže jsou vždy normální průvodní zjev zrodu každých novin. Naopak kvalita a čtivost Textu a kvalita členářské obce je vašim velkým úspěchem.

P. Kužma, Jersey City

Opravdově fandím vaší snaze zůstat sami sebou. Proto bych vám rád jakkoliv pomohl.

J. Vajcner, Chicago

Text pro mne tady znamená moc. Připomíná literárky a jak to bylo a jak to mohlo být.

D. J. Krus, Minneapolis

Text 70 je nejlepší časopis (nebo noviny) psaný česky, jaký jsem dosud viděl a čel na Západě. Připomíná úroveň listy, na které jsme si zvykli na jaře a v létě 1968. Blahopřeji.

P. Havlíček, Silver Spring

Na Text se vždy těšíme a rádi jej čteme. Jen bychom si přáli, aby vycházel vícekrát měsíčně.

B. Kinzel, Calgary

Děkuji vám za vaši houževnatost obdivuji se vám. Vycítil jsem, že vaši odměnou je radost z vykonané práce. Myslím, že Text je pro většinu z nás pojitkem, cestou k poznání určité pravdy, která nám byla dlouhou dobu nepřístupná, tajena, řekla bych kradena a ukradena.

B. Svoboda, Vancouver

Hledám animátory, konturisty, koloristy s praxí v kresleném filmu i k vedlejšímu výdělku) a českou sekretářku — účetní se znalostí němčiny a angličtiny v polo-denním úvazku, podle dohody. Zn.: „Mnichov.“ WO 4509

Stavební firma, specializovaná pro stavby silnic, hledá stavbyvedoucího. Aspoň částečná znalost němčiny nutná. Zn.: „Frankfurt a nejbližší okolí.“ WO 4507

Kreslím, ilustruji a rýsuji (podle platných norem) pro vědecké a naučné populární knihy v oboru geologie, geografie, petrografie, mineralogie, palentologie, archeologie, biologie, chemie, fyziky, astronomie, medicíny, archeologie, strojírenství a elektrotechniky (slabí i silnoproudé). Mám 15letou praxi v Československu a 3letou v NSR. Adresa: Marie Frohne, 516 Düren, Stettinerstr. 23, NSR. Zn.: „Spolehlivost a preciznost.“ WO 4508

Jaroslav Brodský: ŘEŠENÍ GAMA

2. vydání -- pro českou a slovenskou Evropu
3. vydání — pro českou a slovenskou Austrálii a jižní Afriku.

Objednávky a money order na 5 dolarů na adresu:

GAMMA
P. S. „M“ Box 2
Toronto, Ont., Canada.

Distribuce knih obratem přímo z Evropy, Austrálie a jižní Afriky.

malý oznamovatel textu

Odpovědi na inzeráty odesílejte (není-li uvedena přímá adresa) na adresu redakce. Cena jednoho řádku 2 DM — v rubrice „práci hledá“ zveřejňujeme inzeráty bezplatně.

PRÁCI HLEDÁ

- **Magistra farmacie** s 15letou praxí, průměrná znalost němčiny, hledá místo. Zn.: „Ve větším městě.“ WO 4503

SEZNÁMENÍ

- **30/174 Čech**, hledá seznámení s krajankou nad 25 let. Zn.: „Žiji v Kanadě.“ WO 4501
- **34letá**, pracující ve zdravotnictví, hledá seznámení s mužem z Čech, Moravy nebo Slovenska. Věk do 40 let. Foto vítáno. Žiji v Německu. Zn.: „Nemám být ani auto.“ WO 4502
- **Symp. vzhledného vysokoškolačka** (40–48 let) se smyslem pro estetiku a aktivní sport (lyžování, plavání, turistika), hledá vy-

sokoškolačka obdobných vlastností. Dobré postavení, finančně zajištěná, občanství má. „Dítě není překážkou.“ WO 4506

- **Inženýr 28/172**, hledá seznámení s inteligentním protějškem. Zn.: „Vánoce.“ WO 3333

- **Čech 48/180**, žijící v Austrálii, povoláním stavební technik-architekt, by si rád dopisoval se ženou německé národnosti, přiměřeného věku a inteligence, žijící v Mnichově i dalekém okolí. WO 3334

- **24/183**, hledá krajanku pro společné toulky světem. Zn.: „Malmö — Švédsko.“ WO 3335

ADRESY

- **Hledám dr. Zdeňka Nevařila** z Brna. Zn.: „Adresa v redakci TEXTu.“ WO 4504
- **Zdeňka Loydu**, žijícího pravděpodobně v Aachen, hledá Franta Dvořák. Zn.: „Klarinet.“ WO 4505

ADMINISTRACE TEXTU je v pomínkách, ve kterých časopis děláme, jedním z největších problémů. I zde totiž „pracujeme“ bez profesionálních zaměstnanců. Přesto bychom však rádi TEXT expedovali včas, na správná místa a bez zbytečných problémů a reklamací. Mnohč nám můžete sami ulehčit.

- **Nahlásíte-li nám včas případné změny adres**, urychlíte tak do-
dávku novin, a navíc dojdou správně ke svému adresátu.
- **Upozorníte laskavě nové zájemce o TEXT**, aby se hlásili k od-
běru buď objednacím lístkem nebo dopisem či korespondenčním
lístkem. Dostanou pak TEXT okamžitě.

NÁVOD K PLACENÍ PŘEDPLATNÉHO:

V NSR buď převodkou z bankovního účtu, či poštovní poukázkou na

Bayerische Vereinsbank, 8 München 80, Mauerkircherstr. 2, konto čis. 863 750, nebo složenkou Postcheckamt München, konto 2306 60, v zahraničí buď mezinárodní poštovní poukázkou na adresu redakce nebo na shora uvedené konto, převodkou v bance, či posláním šeku v obálce na München 22, Postfach 207, BRD.

Publikační skupina klubu „Jan Palach“ v Zürichu se zabývá experimentem, přidat k dnes již tradičním sdělovacím prostředkům, z nichž až na malé výjimky přichází v našem exilu v úvahu pouze tisk, i prostředek nový: jde o pokus, překlenout vzájemnou izolaci jednotlivců i skupin magnetofonovým páskem a využít tak moderní techniky pro zachování a další rozvíjení informací a myšlenek v kontextu celé, v historii našich národů, dosud nejsilnější exilové vlny.

V současné době je Klub schopen expedovat pět titulů:

1. **Komunisté s nekomunisty ve společném exilu** (I.)
(Soubor záznamů diskusních příspěvků, projevů a interview)
2. **Vzplála pochoděň!**
(Literární hudební pořad tvůrčí skupiny Klubu k 1. výročí smrti Jana Palacha)
3. **Záznam průběhu a projevů na protestním shromáždění v den druhého výročí okupace ČSSR**, které se konalo v Zürichu 21. 8. 1970.
4. **Karel Kryl vypráví a zpívá**
(Rozhovor s K. Krylem o jeho životě, názorech a věcech kolem tvorby, doprovázený ukázkami z jeho protestisongů proti znásilňování svobody v ČSSR)
5. **„Aber du harre aus“ ... (Ty ale vydrž) ...**
(Pořad, vysílaný švýcarským rozhlasem ke druhému výročí sovětské invaze do Československa. Obsahuje rozsáhlé ukázky originálů umělecké tvorby z období invaze a počátku exilové vlny, doprovázené překlady a komentářem v německém jazyku.)
- a) **Technika**, kterou používá publikační skupina, umožňuje přizpůsobení nahrávky pro kterýkoliv typ komerčního magnetofonu. V případné objednávce je nutno uvést, zda jde o kasetový nebo cívkový magnetofon; v případě cívkového je nutný údaj, zda jde o čtvrstý nebo půlstý, maximální průměr cívky (8, 9, 10, 11, 13, 15 nebo 18 cm) a rychlost posuvu pásku (2,4, 4,75, 9,5 nebo 19 cm/s).
- b) **Délka jednolitých pořadů** je cca 1 hodina i více. Jelikož Klub nedisponuje zvláštními finančními prostředky, nemůže pásky zasílat zdarma. (Z téhož důvodu si nemůže dovolit placenou inzerci.) Pro čtvrstý záznam při nahrávací rychlosti 4,75 cm/s je cena 10.— švýcarských franků, pro všechny ostatní případy 15.— šv. fr. nebo příslušný ekvivalent v jiné měně. Cena je nevýdělečná a byla stanovena tak, aby zahrнула poštovné v Evropě a částečně i technickou režii. Do zámorí se cena zvyšuje o poštovné. Do evropských států zasíláme nahrávky na dobírku, ze zámorí se úhrada poukazuje mezinárodní (mezikontinentální) poštovní poukázkou na výše uvedenou adresu Klubu. Na požádání zašleme předem zdarma program.

Uvítali bychom podobnou tvorbu odkudkoliv, pokud by byly k dispozici magnetofonové záznamy.

- c) **Publikační skupina** by ráda doplnila svoji sbírku cca 50 českých protestisongů proti znásilňování svobody na Slovensku a v Čechách i o slovenskou tvorbu, prosíme proto majitele takových desek nebo magnetofonových záznamů o zapůjčení nebo o kvalitní kopii. Na revanš dáváme za jednu slovenskou tři české!

Pište na adresu:
Postfach 2961
CH-8023, Zürich

RŮZNÉ

- **Zásilková půjčovna knih** pro USA a Kanadu. Knihy zašleme poštou. Box 708, Osburn, Idaho 83849, USA. WO 3341
- **Sbírám knihy**, podobizny, filatelii apod., týkající se K. H. Borovského. Prosím o písemný popis a udání ceny. I. Susterova, 809 Wasserburg/Inn, Dr. Fritz Huber Str. 83. WO 3342
- **Rytiny českosl. měst** dodá zarámované. Stříbrné mince z celého světa koupí. Coins Imp. Corp. 68 Mannheim 41, P. O. Box 334. Tel. (0621) 36960. WO 3344
- **Všechny informace o soukromém pojištění — nemocenském, starobním, invalidním v NSR.** Výhodně i pro Čechoslováky, žijící mimo území NSR. Jistě se vyplatí pobírat nemocenské dávky v markách. Zn.: „Pojištění“. WO 3346
- **Prodám** němčinu pro věd. a odbor. pracovníky — kurs pro středně pokročilé — 8 DM. Německo-český slovník — 2 díly, posl. vydání, 80.000 výrazů — 39 DM. Česko-německý slovník, 2 díly, posl. vyd. — 39 DM. WO 3343

text 71

československý nezávislý měsíčník

Czechoslovak independent newspaper — Tschechoslowakische unabhängige Zeitschrift.
Herausgeber BOHEMIA e. V.
Verantwortlicher Redakteur Zdeněk Salaquarda.

Vydává BOHEMIA e. V. Czechoslovak Cultural Committee. Řídí redakční rada. Předseda: Adolf Müller. Odpovědný redaktor: Zdeněk Salaquarda.
Adresa redakce: 8 München 22, Postfach 207. Bankovní spojení — Bayerische Vereinsbank München, Mauerkircherstr., BRD. Konto Nr. 863 750, nebo Postcheck München Konto Nr. 2306 60.

Podepsané články nemusí vždy vyjadřovat názor redakce. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Toto číslo vyšlo 31. 1. 1971. Uzávěrka čísla 20. 1. 1971.
Cena jednolitého čísla 1,50 DM.
Tisk: LOGOS, München 19, Bothmerstr. 14.

V Kanadě se může platit: Money Order na Eva Dentová, Post Box 253, Port Credit, Ontario. V USA: Tripolis club, P. O. 2, Lake Avenue, Youkers, New York.

V Austrálii posílejte objednávky a platby na našebo zástupce Rudolfa Sajnera, 273 Cooper Rd., Yagoona NSW 2199, Sydney, Australia.

Na platebních formulářích uvádějte laskavě přesné jméno a adresu — i na šeku.

PŘEDPLATNÉ: pololetní: 10 DM (letecky USA, Kanada, Izrael apod. 3,50 \$, Indie, Jamajka, Již. Afrika apod. 3,80 \$, Brazílie, Honkong apod. 4,20 \$, Austrálie, Japonsko apod. 4,50 \$).

Roční: (se slevou na poštovném) 18,— DM (letecky USA, Kanada, Izrael apod. 6,40 \$, Indie, Jamajka, Již. Afrika apod. 7,— \$, Brazílie, Honkong apod. 7,80 \$, Austrálie, Japonsko apod. 8,40 \$).

Konto tiskového fondu: Bayerische Vereinsbank München, 864 152.

Jsou všichni vaši známí a přátelé již odběrateli TEXTu?

ivan pfaff

americký měsíc

Ten titulěk neračte brát doslova, nemám na mysli perspektivu teritoriálního rozšíření USA o nebeské těleso, kde už jednou jeden pán chtěl pěstovat kukuřici. Jen mi nenapadlo nic originálnějšího než parafráze knížky Ireny Dubské, která nám doma někdy před deseti lety „objevovala“ objevený kontinent. A když už jsem u té Dubské: představy o americkém světě a životě jsem čerpal nejdřív z učebnice zeměpisu pro nižší školy střední a z časopisu „Širým světem“, později z veleduchaplných klasifikací propagandy nacistické i stalinistické, jednou od majitele fabriky na televizory, který mi v Brně nabízel se slevou koupí svého texasského ranče, nakonec z Dubské, Holuba a Muchy. A když jsem se tam sám přece jen dostal, zjistil jsem, že z oněch pramenů tak říkajíc knižních, neštímuje docela, ale docela nic (snad až na Holuba), že zafixované iluze i předsudky se rozpadají každou hodinou, aby se zatlačily netušeně desiluze nové – prostě, že musím Ameriku sám objevovat. Kdo se dovede dívat kolem sebe, komu to trochu myslí, musí si, zdá se mi, každý svým vlastním objevováním projít.

Přiznám, že se mi hned v prvních hodinách splnil jeden z dětských snů: vidět New York poprvé s jeho proklínanými i oslavovanými mrakodrapy večer, věřte nebo ne, ten pohled má svou poezii jako ji má plavba ze špičky Manhattanu na protilehlý ostrov, při níž člověk, aspoň ten exilový, kupodivu nevinná sochu Svobody jako kýčovou kulisu, jak si vždy představoval, ale jako víc než symbol, skoro bych řekl jako pojem. Nebo nejdřív droboučká a postupně ve vzrůstající monumentální skupina mrakodrapů, jak se blížíte zpátky – to je pocit, jaký máte, když v několika minutách se před vámi proměňuje daleká gotická katedrála nebo nezřetelné štíly velehor z miniaturní hračky ve štihlý výštl k nebi. Ale jinak se konvenční představy pojmu, kdysi exoticky obrovitých, hroulí při prvním pohledu; Broadway nebo Pátá Avenue jsou přes svou délku, vhodnou pro běhy na dlouhých tratích, o hezký kousek užší než Příkopy nebo Národní třída, ohnisko městského centra Time Square je plácek k popukání, který by pětileté dítě přehodilo kamenem. Teprve ze čtyřsetpadesátimetrové výšky Empire State Buildingu se vám rozsvítí, že to bude asi tím nepoměrem mezi jedním okem přehlédnutelnou šíří a nedohlednou délkou poloostrova, protkaného geometrickým vzorcem křížové vazby ulic.

Mimochodem, ten pohled zhůry má v sobě taky poetický šmrnc, snad pro ty dvě řeky, objímající rameny, posetými bradavkami lodí, obnažený akt města věžovitě odstupňovaného jako když vodní příkopy svírají cimbuří středověkého hradu, snad pro blízkost moře, jež za řetízky impresionisticky rozhozených ostrůvků splývá s oblohou. Našel jsem tam nahore vryté zápisy o návštěvách všelijakých potentátů, včetně našich milovaných sovětských bratrů, jen jsem mezi nimi bolestně postrádal jméno Antonína Novotného. Asi při své historické návštěvě New Yorku někdy 1960 – vedle nákupu kamer z nebreberných valutových zásob Státní banky – dal přednost exkurzí do podniků s gogogirls – představa, kterou jsem ale hned zavrhl, protože i státník jeho formátu by nemohl vychutnat intimní zábavu se spoře oděnou slečnou, když by mu do ní (tě zábavy) musel sahat tlumočník. Nevím, jestli chytil v New Yorku předvánoční náladu a mohl vidět bankovní a průmyslové magnáty, jak několik hodin v mraze podupávají s kasičkami (pro něho jistě buzoazního pokrytectví, pro mne předpotopní představy o řešení sociální otázky metodami 19. století), vsadil bych se ale, že nepropásal Wall Street (čili „Val Stret“, jak říkával Ušatej Tonda), aby se přesvědčil, odkud američtí imperialisté řídí špinavými burzovními kšefty rozvracení jeho bohulibého díla. Doufám, že byl zklamán; Wall Street je ulice až vyzývavě nenápadná, smršklá, nevzhledná, zapšklá.

Na rozdíl od nakulmovaného státníka, který se pohyboval v limuzínách OSN, jsem prolezl New York ponejvíce pěšky, a tak mohu říct, že běžná evropská představa, že se tam vůbec nedá žít, protože je to město depřimující, je pitomost. Osobně bych tam dovedl žít tisíckrát spíš než v Chicagu. Já vim, řeknete, chicagská universita, spo-

jená s jménem Masarykovým a Benešovým, obrovská krajanská obec, sídlo Československé národní rady s výraznou aktivní funkcí v obou odbojích, Michiganské jezero a já vím co ještě, tak co tady remcáš. I když zejména ta universita je svou úrovní, vybavením a nadto mnohahlasivěsvazkovým fondem české literatury vědecké i krásné, jaký nenajdete nikde v Evropě v takové koncentraci, pracovně základnou přímo ide-

Foto: J. Rakušan

ální, nemohu si pomoci, Chicigo samo je i ve svém centru město odporné a odpudivé, kde na vás nějak odevšud dýchají ty jatky. A ta krajanská obec – pane bože! Když zrovna není vašim nejvyšším životním ideálem Plzeňské, dělá se vám nanic už z těch kyprých servírek v „českých“ restauracích a z jejich novozélandských modelů, dyrdnů, o nichž si myslí, že jsou to naše kroje, a ještě k tomu pějí skřehotem padlých děv zmrvené čardáše coby českou muziku. A Masarykův pomník v podobě vikingského náčelníka s mečem vás už úplně dorazí.

To Washington je docela jiné kafe (i proti New Yorku ovšem, protože ten není Amerika a naopak). Jistě, není to město průmyslové a obchodní, ale převážně sídlo vládních úřadů a vědeckých institucí a přece argument, že na místě Chicaga byly ještě před necelým stoletím jen bažiny, nepřesvědčuje – Washington není nakonec o moc starší. Z jeho chvílemi až monotónní klasické bēloby, evokující vzdálené Pisu, z jeho nepatetické důstojnosti, z jeho harmonických proporcí, ruše-

ných jen jistou pompézní předimenzovaností Kapitola, pokud se na něj ovšem díváte hodně zblízka – ze všeho přímo doléhá civilní heroismus dějin národa, jehož historické mládí se teprve tady plně pocítuje, ze všeho zaznívají dodnes nesplněná a pošlapávaná slova, v jejichž jménu jsme i my dnes tady venku, slova Deklarace nezávislosti a Gettysburské adresy o lidských právech a demokracii pro lid. Ne snad proto, že Washington je přeplněn pomníky skutečných i problematických hrdinů amerických dějin, ale protože v celé duchovní atmosféře města ty veliké revoluční postavy vnitřně pořád potkávají: aspoň můj největší zážitek ze všeho, co jsem viděl, byla pokorná osobní pobožnost demokracie před obrovitým sedícím Lincolnem.

Když už je řeč o americké revoluci, jak nemluvit o Bostonu. Lidově kratochvilě se závody, kdo nahází víc pytlů čaje do moře, se tam sice už nepořádají, ale pionýrský duch poutníků z Mayfloweru prostupuje starou cihlovou čtvrt (jediné místo v celých Státech, kde jsou ještě desítky domů ze 17. století) i dvory i brány harvardské koleje, kde najdete i vzdušné křehkou architekturu Corbussierovu, která změkčuje strohé linie kvakerského stylu. Ojetinělá v USA rezervace staré evropské kulturní tradice, řekl

padly první výstřely mezi naštvanými osadníky a královskými červenkabátníky: na jedné straně byli dva padlí, na druhé tři. Bitva pro zasmání, jenže pravá psina teprve přijde. Od té lávky co by kamenem dohodil je městečko Lexington, obdařené mýtickou tradicí honosným názvem „Kolébka svobody“, v něm půl louka, půl náves velikosti menšího fotbalového hřiště, což má být bojiště, a hned vedle revoluční hospoda. To mě vyložené fascinuje – revoluční hospoda! Myslete proto, že tam popíjel Jefferson, nebo že Thomas Paine při sousedské zábavě vymýšlel nějaké plky o lidských právech? Ale kdepak, jedné dubnové noci se tam američtí domorodci zpunktovali proti trestné expedici londýnských zlodějů daní a aby si zkrátili čekání, sežrali se do nemoty, takže, když se pak na falešný alarm neožralejšího z nich hrnuli ven a chápali se ručnic, jejich špiritusem zamlžený revoluční zrak neodhadl hned rozložení sil a posílili se mezi sebou. Aby to utullali před manželkami, svedli vlastnoruční masakr na nic netušící královské žoldnéře, čímž zmanipulovali veřejné mínění tak, že z improvizované pitky vznikla první válka za nezávislost v moderním světě. Ejhle, jeden z klasických příkladů Marxovy lže o úloze náhody v dějinách! Teď se na tu revoluční hospodu chodí s posvátnou hrůzou dívat dítká školou povinná a na národní pohádky ještě věřící a nikdo nemá to srdce říct jim jak to bylo doopravdy. Když se pak na universitě dovědí pravdu o prapůvodu hrdinství svých revolučních předků, naštvou se proti pokrytectví svých otců, huli majoránku a hází cihly na policajty. To zase nakakne dělníky tak, že pořádají ovace Agnewovi, řežou do študáku a Marx apí v hrobě. Jak vidno, teprve průzkum revoluční knajpy v Lexingtonu dovoluje naivnímu Evropanovi pochopení americké historie i současné společnosti.

A jsme u toho, proč synáčekové z nejbohatších rodin dělají randály na universitách a po denní dávce okřikování zoufalých profesorů odkudsi dodanými hesly z Marxe, Trockého, Marcuse a Maa, z nichž ovšem nečetli ani slovo, sednou do vlastního Cadillacu a odfrčí do talíčkovy velevily, kde únavu z revolučního boje kompenzují v mamorovém swimmingpoolu. Americká a evropská „nová levice“ jsou proudy zcela nesouměřitelné původem, formami, obsahem, sociálním zařazením, i když oba vykazují na první pohled řadu společných znaků: oběma chybí jakýkoli světový názor, oba operují pojmy a idoly, o nichž mají ponětí krajně vágní a jež jen rámcově ohraničují soustavu jejich ideologie, oba postrádají podporu proletariátu, oba jsou krajně dogmatické a intolerantní, oba nemají jakoukoli pozitivní alternativu svého negativního cíle (svržení establishmentu), oba považují za revoluci anarchistické destruktivní metody. Pozornější pohled však zjistí v profilu levice americké dva zásadní aspekty, jež levici evropské chybí: její původ a přinejmenší ke společenské a majetkové smetince americké společnosti, s níž svou vazbu nijak neruší; a její sepětí s otázkou černoskou. Snad bude něco i na tom, že americkou levici nestimulovala ani emocionální či racionální kritická reakce na objektivní společenskou realitu, ale recepce anararchismu rádobý „levicových“ učitelů. Platnost takového vysvětlení ovšem znehodnocuje naprostá absence intelektu, kterou osvědčují levicové hippies nákupem své šupácké garderoby za astronomické ceny v nejluxusnějších obchodech, stejně jako arrogantní agresivita osobního vystupování jednotlivců nebo masovým návykem na drogy, jímž paralyzují svou konstituci fyzickou i psychickou, individuální i kolektivní. Ze protestu proti Vietnamu? Ovšem, jenže Nixonovi nadává od plic pro Vietnam i jeho sterilní vnitřní politiku také střední generace a dokonce její pravice.

Další specifikum anarchismu americké levice je jeho naivita – politicky, ideově, psychologicky – a nejsem si nijak jist, není-li ten anarchismus jen novou formou (nebo aspoň transpozicí) americké

naivity vůbec. Průměrný inteligentní Američan, i americký intelektuál není primitivní, ale naivní a naivita je přirozeně daleko přijatelnější než primitivita, zvláště je-li to naivita až odzbrojující svým spojením s lidskou otevřeností a bezprostředností, pro Američany typickou. Konzul, psychiatr, ekonom, filmař, sociolog, právník, malíř, s nimiž jsem debatoval, reprezentují už docela slušný sociologický vzorek – a všichni prozrazovali v posuzování zejména evropských problémů bezineznou naivitu, která nepostrádala sice jistého kouzla, ale na druhé straně až mrazilá. Vzpomenete-li si, jak silně se podílela naivita na tragických chybách americké politiky let 1943–45, za které dnes platíme my, budete mít dojem, že naivita patří k americké tradici, k americkému stylu myšlení, v němž antipólem sebevědomí je ilusionismus, lehkověrnost, důvěřivost mladého národa, který si myslí, že jeho velmocenské postavení mu ten přepych dovoluje.

Než jsem přijel do USA, byl bych se hidal s každým, kdo by popíral, že Američani nejsou rasisti. Jenže když, sotva jsem se v New Yorku poprvé ootl sám na ulici, jsem od černocha, jehož jsem se slušně ptal na cestu, jen o fous nedostal přes hubu, když mi černoska, které jsem v dragstoru dával přednost ve dveřích, pustě vy nadala, že ji zesměšňuji, když se mi černoch na opuštěném nástupišti podzemní dráhy snažil vyrvat fotoaparát, když si mě za pravého poledne něžně přidrželi dva černí hošaní a třetí mi vybral náprsní tašku, když jsem se v „rush hour“ u Central Parku propílel tlačenicí na protějším chodníku, zatímco chodník s parkem hraničící zůstal hrozivě prázdný, když mi lidi stokrát vyprávěli, jak se večer neodvážili na ulici a o přepadech, vraždách a znásilněních – musel jsem zapochybovat. I když zvláště ve Washingtonu je jistě pár set tisíc černých vysoké nebo aspoň slušné úrovně sociální i inteligenční, dá se dnes už mluvit o černém rasismu vůči bílým, jehož metody mají formu spíš kriminální než bojovou. Klíčový podíl černých na vzestupu kriminality, která už vyrůstá v krisovou situaci celospolečenskou, si nesporně zavinila americká společnost sama zprvu nechutí, pak i neschopností k důsledné realizaci černoské rovnoprávnosti za víc než sto let po jejím uzákonění a k integraci černých jako rovnocenné složky americké společnosti; reagují-li Američané ještě dnes na příchod černochů do měst jejich opuštěním, uvolňují jim sami cestu k ovládnutí městských jader. Celý problém by byl ještě řešitelný, kdyby joj na jedné straně nevyhrocovala nesmyslná policejní represe, na druhé straně – a to zejména – kdyby původně izolovaným hlasatelům militantního teroru černého rasismu nepodávala pomooou ruku bílá anarchistická levice, která v mase 20 miliónů členů vidí neocenitelný manipulatelný lidský potenciál a šíroko sociální základnu, která oběma extrémním proudům chybí. Kdo vidí na newyorské ulici žebráčího černého mrzáka, pohybujícího se na prkynku s kolečkama, musí se ptát, zda Američani, kteří nevšimavě přecházejí kolem, vůbec chápou, jak každým takovým momentem přivólávají neodhadnutelně vyústění krize, před jejímž řešením zavírají oči v naději, že i černochy automaticky pohltní „meling pot“. Když to mohli nechat dojít tak daleko, aby si cizinec v deset hodin večer nebyl jist na Broadwayi před černošskými poddůstojníkem americké armády v uniformě svitici řádovými stužkami, kdo se pak může divit sérii diplomatických i vojenských neúspěchů pochybně zahraniční politiky USA? Zebrající a vyhrožující příslušníci armády Spojených států – to je šok, který vysvětluje zklamání, zbavuje iluzi a chtě nechtě evokuje obrázek rumunského vojáka, honěného na karpatské polonině 1938 huculským důvčetem a koštětem.